24-мӗш ҫул тухать. Хакӗ 15 пус.

Пӗтӗм тӗнчери пролетарисем, пӗрлешӗр!

1941
ИЮНЬ
8
ВЫРСАРНИКУН
133 (5848) №

Чӑваш Коммуни

ВКП(б) ОБКОМӖПЕ ШУПАШКАР ХУЛА КОМИТЕЧӖН, ЧАССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕЧӖН ТАТА ШУПАШКАР ХУЛА СОВЕЧӖН ХАҪАЧӖ.

СССР СОВНАРКОМӖНЧЕ

Колхозсенчи выльӑх-чӗрлӗх ӗрчетес ӗҫ валли выльӑх апатне ӳстермелли мерӑсем ҫинчен

СССР Халӑх Комиссарӗсен Совечӗ «Колхозсенчи выльӑх-чӗрлӗх ӗрчетес ӗҫ валли выльӑх апатне ӳстермелли мерӑсем ҫинчен» постановлени йышӑннӑ.

СССР Халӑх Комиссарӗсен Совечӗ ҫакна паллӑ тунӑ: СССР Совнаркомӗпе ВКП(б) Центральный Комитечӗ 1939 ҫулти июлӗн 8-мӗшӗнче «Колхозсенче обществӑллӑ выльӑх-чӗрлӗх ӗрчетес ӗҫе вӑйлатмалли мероприятисем ҫинчен» постановлени йышӑннӑ хыҫҫӑн колхозсенче обществӑллӑ выльӑх-чӗрлӗх ӗрчетес ӗҫре чылай пысӑк ҫитӗнӳсем тунӑ. Майракаллӑ шултра выльӑхсен шучӗ колхозсенче 1939—1940 ҫулсенче 15,6 миллионран 20 миллион пуҫа ҫити; сыснасем 6,6 миллионран 8,2 миллион пуҫа ҫити; сурӑхсемпе качакасем 27,2 миллионран 41,8 миллион пуҫа ҫити ӳснӗ. Ҫав вӑхӑт хушшинче выльӑх-чӗрлӗх фермисен хисепӗ 375 пинрен 632 пине ҫити ӳснӗ.

Кунпа пӗрлех СССР Совнаркомӗ ҫакна палӑртнӑ: выльӑх апачӗн базине вӑйлатасси колхозсенче выльӑх-чӗрлӗх шучӗ ӳснинчен юлса пырать, ҫакӑ вара выльӑх-чӗрлӗхсен шутне татах та хӑвӑртрах ӳстерсе пыма, ҫавнашкалах тата выльӑхсен продуктивлӑхне ӳстерме чӑрмантарать.

Нумай колхозсенче утӑ ҫулса пуҫтарса кӗмелли тата ытти апатсем хатӗрлемелли плансене тултарма кӑна мар, тата ирттерсе тултарма та май пур пулин те, вӑл плансене ҫулран-ҫулах тултараймаҫҫӗ; выльӑх апачӗн пысӑк пайӗ час-часах ҫулмасӑр е пуҫтарса кӗмесӗр пӗтет; кӗрхи тата ҫурхи тырӑсен улӑмӗсене пӗтӗмпех пуҫтарса кӗмеҫҫӗ тата вӗсене купана хывмаҫҫӗ.

Акнӑ курӑксене тата ҫаран утине пуҫтарса кӗрес тӗлӗшпе кая юлни те пысӑк ҫитменлӗх пулса тӑрать, ҫакӑ вара апатсен тутӑлӑхне тата сӗткенлӗхне чакарать.

Нумай колхозсем ҫарансене тата кӗтӳ кӗтмелли вырӑнсене лайӑхлатас тӗлӗшпе пачах ӗҫлемеҫҫӗ, вӗсем ҫинче нимӗнле системӑсӑр кӗтӳ кӗтеҫҫӗ, ҫакӑ ӗнтӗ ҫарансен тухӑҫлӑхне чакарать.

Колхозсенчи выльӑх-чӗрлӗхсем валли сӗтеклӗ апат — силос тата тымар-ҫимӗҫсем хатӗрлес ӗҫ уйрӑмах ҫителӗксӗр пулса пырать. Колхозсенче сӗтеклӗ апатсем ҫителӗксӗр пулнӑ пирки выльӑхсене тӑрантарнӑ чухне ирӗксӗрех тӗштырӑпа вырӑнсӑр усӑ курма тивет. Колхозсенче выльӑх апачлӗх тымар-ҫимӗҫсем, силослӑх тата бахча культурисем акма лаптӑксене ҫителӗксӗр уйӑраҫҫӗ. Выльӑх апачлӗх акнӑ культурӑсене тӑрӑшса пӑхса ҫитӗнтермеҫҫӗ, ҫавна май выльӑх апачлӗх тымар-ҫимӗҫсен, бахча тата силослӑх культурӑсен тухӑҫӗ пӗчӗккӗ.

Ҫав хушӑрах малта пыракан колхозсен тата малта пыракан колхозниксен ӗҫӗсем колхозсенче вӑйлӑ тухӑҫлӑ выльӑх апачӗ туса илес ҫӗрте пысӑк майсем пуррине кӑтартса параҫҫӗ.

Ҫапла, сӑмахран, Краснодар крайӗнчи Славянски районри «Красный таманец» колхозра Лышко юлташ вӑтам шутпа кашни гектартан 1404 центнер выльӑх кӑшманӗ туса илнӗ. Горький облаҫӗнчи Починковски районри «Заря коммунизма» колхозра Зыкова юлташ 5 гектарлӑ лаптӑк ҫинче кашни гектартан 1793 центнер выльӑх кӑшманӗ туса илнӗ.

Бурят-Монгол АСС Республикинчи Селенгински аймакри ВКП(б) XVIII съезчӗ ячӗпе тӑракан колхозри луговод В. А. Герасимов юлташ, ҫаран ҫине удобренисем тӑкса, ҫарансене чулсенчен тата катасенчен тасатса, 1939 ҫулта кашни гектар ҫинчен, яланхи пек 10—12 центнер илес вырӑнне, 92,6 центнер таран утӑ туса илнӗ.

Силос тумалли плансене Украина ССР, Ростов тата Смоленск облаҫӗсенчи колхозсем ытлашшипех тултарнӑ. Калинински облаҫӗнчи колхозсем 1940 ҫулта силос хывмалли плана 182 процент тултарнӑ, 1939 ҫулта 200 пин тонна хывнӑ пулсан, 1941 ҫулта 730 пин тонна силос хывнӑ.

СССР Совнаркомӗ ҫапла шутлать: колхозсенчи выльӑх-чӗрлӗх ӗрчетес ӗҫ валли апат бази юлса пыни облаҫсенчи, крайсенчи тата республикӑсенчи совет организацисен ӗҫӗнчи пысӑк ҫитменлӗх пулса тӑрать.

Выльӑх-чӗрлӗх шучӗ тата унӑн продуктивлӑхӗ малалла ӳссе пырасси выльӑхсем валли шултӑра, сӗтеклӗ тата концентрированнӑй апатсем ҫителӗклӗ хатӗрленипе тӳрремӗнех ҫыхӑнса тӑнине шута илсе, СССР Халӑх Комиссарӗсен Совечӗ **ҫапла йышӑннӑ:**

1. 1941 ҫултан пуҫласа, колхозсем валли колхозсенчи выльӑх-чӗрлӗх фермисен кашни выльӑхӗ пуҫне вӑтам шутпа ҫулталӑкра выльӑх апачӗ пухмалли план колхозсенче ҫакӑн чухлӗ пулмалла тӑвас (центнерпа):

Республикӑсем, крайсем тата облаҫсем	Шултра апатсем, утӑ ҫине куҫарса шутласан: Пӗр лаша пуҫне	Шултра апатсем, утӑ ҫине куҫарса шутласан: Майракаллӑ пӗр шултра выльӑх пуҫне	Шултра апатсем, утӑ ҫине куҫарса шутласан: Пӗр сурӑх пуҫне	Сӗтеклӗ апатсем: Пӗр ӗне пуҫне	Сӗтеклӗ апатсем: Майракаллӑ шултра выльӑхсен пӗр ҫамрӑк выльӑхӗ пуҫне	Сӗтеклӗ апатсем: Кашни сысна ами пуҫне
Архангельск, Вологда, Киров, Мурманск облаҫӗсем; Коми, Мари, Удмурт АСС Республикисем; Карело-Финн, Белорусс СС Республикисем	35	26	4,5	30—35	3—5	50—60
Смоленск, Ярославль, Иваново, Орел, Тула, Горький облаҫӗсем; Тутар, Чӑваш, Мордва АСС Республикисем	34	24	4	35—40	3—5	50—60
Мускав, Ленинград, Калинин тата Рязань облаҫӗсем	34	24	4	40—45	3—5	50—60
Пенза, Куйбышев, Саратов, Чкалов, Тамбов облаҫӗсем тата Атӑл ҫинчи Нимӗҫсен АССР	32	32	3,5	35—40	3—5	35—40
Омск, Новосибирск, Челябинск, Свердловск, Молотов облаҫӗсем; Алтай, Красноярск крайӗсем тата Башкир АССР	35	27	4,5	30—35	2—3	30—35
Хабаровск, Приморье крайӗсем; Чита, Иркутск облаҫӗсем; Бурят-Монгол тата Якут АСС Республикисем	35	26	4,5	10—20	1—2	20—25
Украина ССР	35	22	4	50	17	50—30
Молдаван ССР, Крым АССР, Курск, Воронеж облаҫӗсем	30	22	3	40—45	3—5	50—60
Грузин, Армян, Азербайджан, Туркмен, Таджик тата Узбек СС Республикисем	27	15	1	10—15	1—2	20—25
Кабардино-Балкар, Ҫурҫӗр-Осетин, Чечено-Ингуш, Дагестан, Калмык АСС Республиксем тата Киргиз ССР	27	17	1,5	10—20	1—2	20—25
Краснодар, Орджоникидзе крайӗсем; Ростов, Сталинград облаҫӗсем	30	20	3	30—35	2—3	30 35
Казах ССР	30	22	3,5	10	1	15—20

Кунсӑр пуҫне, сӗтеклӗ апатсем пухса хатӗрленӗ чухне пӗр лаша пуҫне 1—3 центнер, УССР тӑрӑх— 4 центнер, пӗр сурӑх пуҫне—0,5—1 центнер, кашни кайӑк-кӗшӗк пуҫне 0,1 центнер хатӗрлени, сыснасем валли шултӑра апатсем пӗр ама сысна пуҫне 3—6 центнер хатӗрлени кирлӗ, тесе шутлас.

2. СССР Наркомземне, союзлӑ тата автономлӑ республикӑсен совнаркомӗсене, крайисполкомсемпе облисполкомсене, выльӑх апачӗ пухса хатӗрлеме ҫирӗплетсе панӑ нормӑпа килӗштерсе, мӗнпур йышши апатсем тӑрӑх тайӑм виҫипе палӑртса хатӗрленӗ плана июнӗн 15-мӗшчен кашни района ҫитерме, районра—колхозсене ҫитерме хушас; ҫав плана туса хатӗрленӗ чухне колхозсем государствӑна обязательнӑй йӗркепе утӑ тӑратмалли обязательствӑсене пӗтӗмӗшпех тултармаллине, колхозсен обществӑллӑ выльӑх-чӗрлӗхӗ валли мӗн кирлӗ таранах апатсем хатӗрлемеллине, ҫавӑн пекех тата колхозниксем тӳррӗмех хӑйсем усӑ куракан выльӑх-чӗрлӗх валли ӗҫкунӗсем тӑрӑх выльӑх апачӗсем памаллине йӑлтах шута илмелле.

3. Союзлӑ тата автономлӑ республикӑсен совнаркомӗсене, крайисполкомсемпе облисполкомсене кашни район валли выльӑх апачӗ пухса хатӗрлемелли нормӑсене палӑртса ҫирӗплетнӗ чухне, ҫав нормӑсене 20 процент таран пӗчӗклетме е ӳстерме ирӗк парас, анчах та ӑна тунӑ чухне область тӑрӑх кашни пуҫ выльӑх валли апатсем хатӗрлеме ҫирӗплетнӗ ҫулталӑкри вӑтам нормӑна обязательнӑй пӑхӑнса тӑмалла.

4. Ҫирӗплетнӗ нормӑсем тӑрӑх колхозсенче выльӑхсем валли мӗнпур йышши апатсене пухса хатӗрлемелли плана вӑхӑтра тултарассишӗн ответлӑха тӳррӗмех колхозсен председателӗсем ҫине хурас, районсем тӑрӑх—райисполкомсен председателӗсем ҫине.

I.

Силослӑ апатсем ҫинчен

1. Колхозсенче 1941 ҫулта силос хумалли плана 24 миллион та 677 пин тонна тата 1942 ҫулта хумалли плана 30 миллион та 630 пин тонна чухлӗ ҫирӗплетес, вӗсене республикӑсем, крайсем тата облаҫсем тӑрӑх ҫапла пайласа парас (пиншер тоннӑпа):

	1941 ҫ.	1942 ҫ.
Украина ССР	5.000	6.400
Белорусс ССР	1.200	1.400
Азербайджан ССР	150	180
Грузин ССР	125	150
Армян ССР	75	85
Туркмен ССР	10	15
Узбек ССР	60	80
Таджик ССР	10	35
Киргиз ССР	150	200
Казах ССР	500	650
Карело-Финн ССР	80	100
Молдаван ССР	50	60
Алтай крайӗ	1000	1.100
Архангельск облаҫӗ	350	450
Башкир АССР	500	550
Бурят-Монгол АССР	150	180
Вологда облаҫӗ	700	850
Воронеж облаҫӗ	400	450
Горький облаҫӗ	350	500
Дагестан АССР	23	43
Иваново облаҫӗ	250	380
Иркутск облаҫӗ	170	200
Кабардино-Балкар АССР	150	160
Калинин облаҫӗ	1000	1.300
Калмык АССР	13	30
Киров облаҫӗ	420	550
Коми АССР	120	140
Краснодар крайӗ	500	650
Красноярск крайӗ	440	480
Крым АССР	200	220
Куйбышев облаҫӗ	300	400
Курск облаҫӗ	400	480
Ленинград облаҫӗ	600	800
Мари АССР	80	90
Молотов облаҫӗ	350	500
Мордва АССР	80	100
Мускав облаҫӗ	350	450
Атӑл ҫинчи Нимӗҫсен АССР	130	200
Новосибирск облаҫӗ	1.100	1.200
Омск облаҫӗ	950	1.100
Орджоникидзе крайӗ	450	600
Орел облаҫӗ	380	430
Пенза облаҫӗ	160	200
Приморье крайӗ	70	80
Ростов облаҫӗ	500	600
Рязань облаҫӗ	250	300
Саратов облаҫӗ	200	300
Свердловск облаҫӗ	350	450
Ҫурҫӗр-Осетин АССР	35	40
Смоленск облаҫӗ	700	800
Сталинград облаҫӗ	350	450
Тамбов облаҫӗ	170	200
Тутар АССР	500	600
Тула облаҫӗ	250	300
Удмурт АССР	200	220
Хабаровск крайӗ	80	120
Челябинск облаҫӗ	500	700
Чечено-Ингуш АССР	20	30
Чита облаҫӗ	100	120
Чкалов облаҫӗ	300	450
Чӑваш АССР	100	120
Якут АССР	55	60
Ярославль облаҫӗ	470	550
Мурманск облаҫӗ	1	2

Союзлӑ тата автономлӑ республикӑсен совнаркомӗсене, крайисполкомсене, облисполкомсене силос хывмалли плана июнӗн 15-мӗш тӗлне кашни района, районсенче — кашни колхоза ҫитерме хушас.

2. 1941 ҫулта силос культурисен тухӑҫлӑхне гектар пуҫне 100—120 центнертан кая мар туса илмелле тӑвас, силос культурисен тухӑҫлӑхне хӑпартас тӗлӗшпе колхозсене ҫакнашкал ӗҫсем туса ирттерме хушас:

а) силос культурисене — хӗвелҫаврӑнӑшне, кукурузӑна, соргона, выльӑх апачӗ тумалли купӑстана тата ыттисене—лайӑх ҫемҫетнӗ, выльӑх-чӗрлӗх фермисемпе силос сооруженийӗсем патне ҫывӑхрах вырӑнсенче вырнаҫса тӑракан ҫӗрсем ҫине акмалла;

б) ҫӗре лайӑх ӗҫлесе ҫемҫетмелле, вӑхӑтра акмалла, анлӑ ретсемпе акнӑ уйсенче ретсен хушшисене икӗ хутчен кӑпӑшкалатса тухмалла тата калчасен речӗсене ҫумкурӑксенчен тасатмалла. Силос культурисене пухса илмесӗр ытлашши тӑма памалла мар, вӗсене вӑхӑтра пухса илмелле тата ҫулса илнӗ хыҫҫӑн ҫийӗнчех силоса хывмалла;

в) силос культурисем акнӑ уйсене яланлӑх звеносем ҫумне ҫирӗплетсе памалла;

г) силос культурисен пысӑк тухӑҫлӑхне туса илнӗшӗн колхозниксене ӗҫшӗн, планпа ҫирӗплетнинчен ирттерсе туса илнӗ тухӑҫлӑхӑн виҫӗ пайӗнчен пӗр пайӗ чухлӗ, хушса тӳлемелле тумалла.

3. Силос культурисем акнисӗр пуҫне, силос хывас ӗҫре акмасӑр ӳсекен курӑксемпе, ҫумкурӑксемпе, ҫарансене ҫулса илнӗ хыҫҫӑн ӳсекен каюсемпе, ҫавӑн пекех тата выльӑх апачӗ тумалли, техническу тата пахча-ҫимӗҫ культурисен каяшӗсемпе (сахӑр кӑшманӗн, тымар-ҫимӗҫсен. пахча-ҫимӗҫсен, ҫӗрулмисен тунн-ҫулҫисемпе) анлӑн усӑ курмалла.

Ҫакӑнта кӑтартнӑ чӗртаварсене пухас тата вӗсенчен силос хывас ӗҫе туса ирттернӗ колхозниксене, колхоз планран ирттерсе тунӑ силосӑн виҫӗ пайӗнчен пӗр пайӗ чухлӗ, хушса тӳлемелле тӑвас.

Силос культурисен тухӑҫлӑхӗн планӗсене, каюсене тата акмасӑр ӳсекен курӑксене силоса хывмалли плана ирттерсе тултарнӑшӑн хушса памалли тӳлеве, колхозниксем кӑмӑлланӑ тӑрӑх, натурӑпа-силоспа тӳлемелле е ун вырӑнне, колхоз правленийӗ палӑртса ҫирӗплетекен йӗркепе, выльӑх-чӗрлӗх продукчисем е укҫа памалла.

4. Силос тумалли ӳсен-тӑрансене ытларах туса илес шутпа, ҫителӗклӗ нӳрлӗ ҫӗрсен зонисенчи колхозсене тырӑ лайӑх пулакан участоксем ҫине тырӑ пухса кӗнӗ хыҫҫӑн силос культурисем — выльӑх апачӗ тумалли купӑста, сорго, суданка, кукуруза, хӗвелҫаврӑнӑш тата ытти культурӑсем акма сӗнес.

5. Колхозсене ҫуркунне ӗнесем пӑрулана тапхӑр валли кирлӗ чухлӗ силос хӑварма сӗнес; ӑна башньӑсенче тата силос выртакан уйрӑм шӑтӑксемпе траншейӑсенче хӑвармалла.

6. Силоса лайӑхрах сыхласа усрас тата унӑн пахалӑхне хӑпартас тӗлӗшпе ҫакна тума кирлӗ тесе шутлас: 1941—1942 ҫулсем хушшинче майракаллӑ выльӑхсен пысӑк фермисене тытса тӑракан, ҫавӑн пекех сыснасен тата сурӑхсен пысӑк фермисене тытса тӑракан мӗнпур колхозсен выльӑх апачӗсене силослама обязательнӑй йӗркепех башнясем тата ҫурма-башнясем тумалла, вӗсене тӑвас ӗҫре вырӑнти строиматериалсемпе (йывӑҫпа, кирпӗчпе, чулпа) усӑ курмалла.

7. СССР Наркомлесне ҫакна тума хушас: 300 кубометра ҫити вырнаҫакан силос башнисем 1941 ҫул хушшинче 3 пин стандартлӑ башня, 1942 ҫул хушшинче 10 пин башня туса хатӗрлемелле тата вӗсене СССР Наркомземӗн разнарядки тӑрӑх колхозсене ярса памалла.

8. СССР Наркомземне ҫакна тума хушас: вунӑ кунлӑ срок хушшинче МТС-сем валли выльӑх апачӗсене силосламалли план туса ҫирӗплетмелле тата ӑна вӗсем патне ҫитермелле, ҫав план тӑрӑх тракторпа ӗҫлеттермелли кашни силосорезка пуҫне сезонра 800—1000 тоннӑран кая мар нагрузка ӳкмелле тумалла. МТС-сен директорӗсене, колхозсен правленийӗсемпе пӗрле, акнӑ курӑксене, акмасӑр ӳсекен курӑксене тата выльӑх апачӗн каяшӗсене силослас тӗлӗшпе тумалли ӗҫсен срокӗсене палӑртса хума хушас.

9. Наркомобщмаша 1941 ҫулта тракторпа ӗҫлемелли 2 пин соломо-силосорезка тата УССР Наркомместпромне лашапа ӗҫлемелли 12,5 пин соломо-силосорезка туса хатӗрлеме, ҫакӑнпа пӗр вӑхӑтрах вӗсем валли запаслӑ чаҫсем туса хатӗрлес ӗҫе организацилеме хушас.

10. Климат условийӗсене пула силос тумалли, кая юлса ҫитӗнекен хӗвелҫаврӑнӑш вӑрлӑхӗсене тума май ҫук облаҫсемпе районсем валли ҫак сортлӑ хӗвелҫаврӑнӑш вӑрлӑхӗсене ҫителӗклӗ хатӗрлемелле тӑвас шутпа, Одесса, Николаев, Сталино, Воронеж, облисполкомӗсене тата Краснодар крайисполкомне хӗвелҫаврӑнӑшӗн силос тумалли сорчӗсен вӑрлӑхӗсене акса тумалли районсем уйӑрма хушас; ҫӳлте асӑннӑ кашни облаҫра тата крайра вӗсене акмалли пӗтӗм ҫӗрлаптӑкӗсем 500 гектартан кая мар пулмалла.

11. Выльӑх апачӗ тумалли купӑста выльӑх-чӗрлӗхе ҫитермелли тата силос тумалли питех те хаклӑ культура пулса тӑнине кура, Ленинград, Калинин, Иваново, Смоленск, Ярославль облисполкомӗсене, ҫавӑн пекех тата БССР Совнаркомне ҫапла тума хушас: ҫакӑнта асӑннӑ облаҫсем, ҫавӑн пекех тата ытти облаҫсем валли выльӑх апачӗ тумалли купӑста вӑрлӑхне кирлӗ чухлӗ хатӗрлеме ҫак купӑста вӑрлӑхне акса тумалли районсем уйӑрмалла, вӑрлӑх тумалли ҫӗрлаптӑкӗсем ҫакӑнта кӑтартнӑ кашни облаҫпа крайра 30 гектартан кая мар пулмалла.

12. Мускав, Горький, Ярославль, Смоленск, Рязань тата Иваново облаҫӗсенчи облисполкомсене ҫакна тума хушас: ҫӗрте ӳсекен грушӑн тымарӗсене колхозсенче лартмалли материал вырӑнне сарас шутпа, пусуҫаврӑнӑшсенчи уйсен тулашӗнче ҫав грушӑна вӑрлӑхлӑх лартса тумалли лаптӑксем тытакан районсем уйӑрма хушас.

(Юлашки 2-мӗш страницӑра).

Чкаловски МТС директорӗ И. А. Шорников юлташ. 1940-мӗш ҫулта вӑл Пӗтӗм Союзри ялхуҫалӑх выставкин участникӗ пулнӑ, Главвыставком ӑна пысӑк кӗмӗл медаль парса наградӑланӑ. Вӑл кӑҫал та ялхуҫалӑх выставкин участникӗ. А. КОСТИН фото-ӳкерчӗкӗ.

СССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТ ПРЕЗИДИУМӖН

УКАЗӖ

Н. С. Казаков юлташа СССР йывӑр машиностроени Халӑх Комиссарӗ пулма уйӑрса лартасси ҫинчен

Николай Степанович Казаков юлташа СССР Йывӑр машиностроени Халӑх Комиссарӗ пулма уйӑрса лартас.

СССР Верховный Совет Президиумӗн Председателӗ М. КАЛИНИН.
СССР Верховный Совет Президиумӗн Секретарӗ А. ГОРКИН.

Мускав, Кремль.
1941 ҫулти июнӗн 6-мӗш.

◆

ВИҪҪӖМӖШ ПЯТИЛЕТКА (ТӐВАТТӐМӖШ ҪУЛХИ КӐЛАРӐМ) ЗАЕМӖ

Заем сарассине ӑнӑҫлӑн вӗҫлер

Чӑваш АССР Совнаркомӗ заем сарас ӗҫре малта пыракансене премилерӗ. Совнарком республикӑри мӗнпур ялсоветсене, совет тата финанс активне, комсодсене тата заем енӗпе ӗҫлекен уполномоченнӑйсене массӑллӑ-политикӑллӑ ӗҫе татах та анлӑн сарса яма, социализм строительствин ӗҫӗнче, хамӑрӑн тӑван ҫӗршывӑн оборонӑллӑ хӑватне ҫирӗплетес ӗҫре совет заемӗсем мӗнле вырӑн йышӑнса тӑни ҫинчен мӗнпур ӗҫҫыннисене ӑнлантарса пама, ҫавна май Виҫҫӗмӗш Пятилетка Заемне сарас ӗҫе ӑнӑҫлӑн вӗҫлеме чӗнчӗ.

Чӑваш республикинчи ӗҫҫыннисем, ССР Союзӗнчи мӗнпур ӗҫҫыннисемпе пӗрле, пирӗн правительство ҫӗнӗ заем кӑларасси ҫинчен йышӑннӑ постановленине питӗ пысӑк хаваслӑхпа кӗтсе илчӗҫ. Предприятисенче, ялсенче, учрежденисенче савӑнӑҫлӑ митингсем пулса иртрӗҫ, заем сарас ӗҫ анлӑн сарӑлса кайрӗ.

Малтанхи кунсем хушшинче, июнӗн 7-мӗшне пирӗн республика тӑрӑх 23 миллион та 580 пин тенкӗлӗх сарнӑ, иртнӗ ҫултипе танлаштарсан — 2.664 пин тенкӗ ытларах пулать. Ҫакӑ вӑл заем сарас ӗҫ ӑнӑҫлӑн пулса пынине, ӗҫҫыннисен политикӑллӑ активлӑхӗ ҫӳлӗ вырӑнта тӑнине уҫҫӑн кӑтартса парать.

Июнӗн 6-мӗшне республикӑри 14 районпа Шупашкар хули тӑрӑх рабочисемпе служащисем хушшинче, 20 район тӑрӑх колхозниксемпе единоличниксем хушшинче, 18 район тӑрӑх рабочисемпе служащисем, колхозниксемпе единоличниксем хушшинче ҫӗнӗ заема государство бюджетне пама палӑртнӑ сумма виҫи чухлӗ вырнаҫтарнӑ. Хӗрлӗ Чутай тата Калинински районсем заем сарас ӗҫе пӗр кун хушшинчех вӗҫлерӗҫ. Ҫак районсенче массӑллӑ-политикӑллӑ ӗҫе анлӑн туса пыраҫҫӗ, ҫӗнӗ заем ҫинчен кашни ӗҫҫыннине ӑнлантарса параҫҫӗ.

Республика столицинче — Шупашкар хулинче те заем сарас ӗҫ лайӑх пулса пырать. Июнӗн 2-мӗшӗнче каҫхине хулари ӗҫҫыннисем ик-виҫ сехет хушшинчех миллион ҫурӑ тенкӗлӗх ҫырӑнчӗҫ, ун хыҫҫӑн икӗ кун хушшинче подписка сумми 3 миллион та 605 пин тенке ҫити ӳсрӗ, вӑл иртнӗ ҫулти ҫак вӑхӑтпа танлаштарсан, 1 миллион та 118 пин тенкӗ ытларах пулать.

Рабочисемпе служащисенчен нумайӗшӗ ҫӗнӗ заема пӗр уйӑх ӗҫукҫинче ирттерсе ҫырӑнаҫҫӗ. Чылай учрежденисенче пӗр уйӑх ӗҫукҫи фондне ирттерсе ҫырӑннӑ. «Росснабсбыт» коллектив пӗр уйӑх ӗҫукҫи фончӗпе танлаштарсан 103 процент, кинофикаци управленийӗ — 103, уполнаркомзаг — 100,2 Чӑвашторг — 100,2 процент т. ыт. те Заем сарас ӗҫ эрехпе ликер тӑвакан завод коллективӗнче, тир-сӑран комбинатӗнче ӑнӑҫлӑн пулса пырать.

Заем сарас тӗлӗшпе килхуҫи хӗрарӑмӗсем активлӑн ӗҫлеҫҫӗ. Сӑмахран Карл Маркс ячӗпе тӑракан урамри килхуҫи хӗрарӑмӗсем хушшинче Кусакина юлташ 1200 тенкӗлӗх сарнӑ, вӑл шутран 706 тенкӗ укҫан пухнӑ. Ленинградская урамри килхуҫи хӗрарӑмӗсем хушшинче заем сарас енӗпе ӗҫлекен Стешова юлташ 1000 тенкӗлӗх, Смирнова юлташ 820 тенкӗлӗх сарнӑ.

Виҫҫӗмӗш Пятилетка Заемне сарас ӗҫ пӗтӗм республика тӑрӑх ӑнӑҫлӑн пулса пырать пулин те, хӑшпӗр хуласем (Улатӑр, Ҫӗмӗрле) тата районсем (Куславкка, Кувакино, Первомайски, Улатӑр) юлса пыраҫҫӗ. Ҫак районсенче заем сарас ӗҫе тивӗҫлипе ертсе пымаҫҫӗ. Сӑмахран, Кувакино районӗнчи чылай учрежденисемпе ялсоветсем заем сарни ҫинчен сведенисем те тӑратман Июнӗн 6-мӗшне районри перекет кассине 14 ялсоветран 7 ялсовет тата 8 учреждени кӑна сведенисем тӑратнӑ.

Малта пыракан районсенче заема ҫырӑнса илес ӗҫе анлӑн туса пынипе пӗрлех, подписка укҫине пухасси та лайӑ пулса пырать. Хӗрлӗ Чутай районӗнчи колхозниксем ҫӗнӗ заемшӑн 139 пин тенкӗ, Чкаловски районра — 75 пин тенкӗ, Шӑмӑршӑ районӗнче — 68 пин, Ҫӗрпӳ районӗнче — 83 пин, Вӑрмар районӗнче—64 пин, Калинински районри колхозниксем 56 пин тенкӗ укҫан панӑ.

Ҫак паха пуҫарӑва анлӑн сарса пымалла. Ҫӗнӗ заем ҫинчен, вӑл социализм строительствинче мӗнтери пысӑ вырӑн йышӑнса тӑни ҫинчен кашни ӗҫҫыннине ӑнлантарса памалла. Виҫҫӗмӗш Пятилетка Заема ҫырӑнса илме пӗр ӗҫҫынни те ан пултӑр! Ҫакӑншӑ хастарлӑн кӗрешни кирлӗ.

Ф. МИРОНОВ.

Чӑваш АССР перекет кассисен тата Госкредит управленийӗн начальникӗ.

4410 тенкӗ

КОМСОМОЛЬСКОЕ. Июнӗн 5-мӗш. **(Телефон тӑрӑх).** «Трактор» колхоз членӗсем ҫӗнӗ заема 4410 тенкӗлӗх ҫырӑннӑ. Июнӗн 5-мӗшӗ тӗлне кунти колхозниксем 4110 тенкӗ пухса районти перекет кассине пырса хывнӑ.

М. ЯКОВЛЕВ. А. ГАВРИЛОВ.

Колхозсенчи выльăх-чĕрлĕх ĕрчетес ĕç валли выльăх апатне ӳстермелли мерăсем çинчен

ЮЛАШКИ

Уйхирсене варалама парас мар шут-
а, колхозсене тата совхозсене пусу-
авранăшсен уйĕсенче çĕрте ӳсекен
руша лартса тума чарас, вăл грушă-
а акма пуринчен малтан усă курма
ăрахнă çĕрсене, çырма-çатрасен сĕве-
ĕсене уйăрма е пусуçавранăшсенчи
йсен тулашĕнче ятарласах уйрăм
частоксем уйăрмалла.

13. Государствăн тĕштырă культури-
ен сорчĕсене сăнакан комиссийĕ çине
авăн пекех тата силос тумалли ку-
уруза, сорго тата хĕвелçавранăш
ăрлăхĕсен сорчĕсене сăнаса вĕренес
çе те хурас, союзлă республикăсен
ахча-çимĕç культурисен сорчĕсене
ăнакан комиссийĕсем çине выльăх
пачĕ тумалли купăстапа çĕрте ӳсекен
рушăна сăнаса вĕренес ĕçе хурас.

II.

Выльăх апачĕ тумалли тымарçимĕçсемпе бахча культурисем çинчен

1. Выльăх-чĕрлĕх валли сĕтеклĕ
патсене çак постановленипе çирĕп-
етнĕ хисеп чухлĕ пухса хатĕрлемелле
ăвас шутпа, союзлă тата автономлă
еспубликăсен совнаркомĕсене, край-
сполкомсене, облисполкомсене çакна
ума хушас: колхозсенче выльăх апа-
ĕ тумалли тымарçимĕçсем акăнакан
ĕр лаптăкĕсене СССР Совнаркомĕпе
КП(б) Центральнăй Комитечĕ 1941
улти январĕн 17-мĕшĕнче йышăннă
остановленипе çирĕплетнĕ планран
рттерсе ӳстермелле тумалла, 1941
ултах кашни колхозăн, выльăх ĕрче-
екен фермăсен пысăккăшне кура, вы-
ьăх апачĕ тумалли тымарçимĕçсем е
ахча культурисем лартнă çĕрсем
улмалла.

2. 1942 çулта выльăх апачĕ тумалли
ымарçимĕçсем тата выльăх апачĕ ту-
алли бахча культурисем акмалли
лана 947 пин гектар чухлĕ çирĕпле-
ес, ăна республикăсем, крайсем тата
блаçсем тăрăх çапла пайласа парас
пиншер гектарпа):

Украина ССР	210
Туркмен ССР	2
Белорусс ССР	10
Узбек ССР	5
Азербайджан ССР	4
Таджик ССР	1
Грузин ССР	4
Киргиз ССР	3
Армян ССР	4
Казах ССР	14
Карело-Финн ССР	2
Атăл çинчи Нимĕçсен АССР	5
Молдаван ССР	3
Новосибирск облаçĕ	20
Алтай крайĕ	18
Омск облаçĕ	20
Архангельск облаçĕ	4
Орджоникидзе крайĕ	18
Башкир АССР	18
Орел облаçĕ	30
Бурят-Монгол АССР	4
Пенза облаçĕ	10
Воронеж облаçĕ	42
Приморье крайĕ	3
Вологда облаçĕ	10
Ростов облаçĕ	25
Горький облаçĕ	18
Рязань облаçĕ	20
Дагестан АССР	2
Саратов облаçĕ	10
Иваново облаçĕ	10
Свердловск облаçĕ	15
Иркутск облаçĕ	5
Çурçĕр-Осетин АССР	1
Кабардино-Балкар АССР	4
Смоленск облаçĕ	18
Калинин облаçĕ	15
Сталинград облаçĕ	12
Киров облаçĕ	10
Тамбов облаçĕ	16
Коми АССР	2
Тутар АССР	20
Краснодар крайĕ	32
Тула облаçĕ	15
Красноярск крайĕ	10
Удмурт АССР	10
Крым АССР	9
Хабаровск крайĕ	4
Куйбышев облаçĕ	16
Челябинск облаçĕ	16
Курск облаçĕ	40
Чечено-Ингуш АССР	2
Ленинград облаçĕ	22
Чита облаçĕ	4
Мари АССР	3
Чкалов облаçĕ	10
Молотов облаçĕ	10
Чăваш АССР	6
Мордва АССР	8
Якут АССР	2
Мускав облаçĕ	20
Ярославль облаçĕ	11

3. Выльăх апачĕ тумалли тымарçи-
ĕçсен лайăх тухăçне илес тĕлĕшпе
олхозсене çакна тума хушас:
а) выльăх апачĕ тумалли тымар-
имĕç пуссисене хирти пусуçавранăш-
енче, выльăх апачĕ тумалли культу-
ăсем, пахча-çимĕçсем акнă пусуçаврă-
ăшсенче тата ытти ятарласа тунă пу-
уçавранăшсенче вырнаçтарса тухмал-
а; колхозсен килвырăн çумĕнчи çĕр-
емпе тата пахча çĕрĕсемпе, уяр çан-
алăклă районсенче—шăваракан çĕр
аптăкĕсемпе усă курмалла;
б) выльăх апачĕ тумалли тымарçи-
ĕçсене вăхăтра, кĕрхи çĕртме уйĕсен-
и лайăх сухаласа çемçетнĕ участок-
ем çине акмалла, акас умĕн вĕсене
ăпкалатмалла тата тислĕк тата вы-
ăнти ытти удобренисене тăкса лайăх-
атмалла;
в) выльăх апачĕ тумалли тымарçи-
ĕçсене тĕплĕн пăхса ӳстермелле, икĕ
утран кая мар çумласа тасатмалла,
етсем хушшине виçĕ хутран кая мар
ăпăшкалатса çемçетмелле, тислĕк
ăвекĕпе тата вырăнти удобренисемпе
ĕр-икĕ хут апат памалла;
г) выльăх апачĕ тумалли тымарçи-
ĕçсене тата выльăх апачĕ тумалли
ахча культурисене пăхса ӳстерес тĕ-
ĕшпе яланлăх звеносем тумалла.

4. Выльăх-чĕрлĕх фермисенче ĕçлекен колхозниксен вăйĕпе выльăх апачĕ тумалли тымарçимĕçсем пăхса ӳстерме колхозсенчи фермăсем çумĕнче 1—2-шер гектар çĕр уйăрмалла, çав колхозниксене, выльăх-чĕрлĕхе пăхнăшăн илекен тӳлевсĕр пуçне, пăхса ӳстернĕ тымарçимĕçĕн кашни тоннишĕн 3—4-шар ĕçкунĕ çырса памалла, çавăн пекех тата выльăх апачĕ тумалли тымарçимĕçсене планпа çирĕплетнинчен ирттерсе туса илнĕшĕн планпа çирĕплетнинчен ирттерсе туса илнĕ тымарçимĕçĕн виçĕ пайĕнчен пĕр пайĕ чухлĕ хушса тӳлемелле.

Выльăх апачĕ тумалли тымарçимĕçсен тата выльăх апачĕ тумалли бахча культурисен тухăçлăхĕн планне ирттерсе тултарнăшăн хушса памалли тӳлевсене, колхозниксем кăмăл тунă тăрăх, натурăпа памалла е вĕсем вырăнне, колхоз правленийĕ палăртса çирĕплетекен йĕркепе, выльăх-чĕрлĕх продуктисем е укçа памалла.

5. Кăнтăр енчи çеçенхирлĕ районсенче обществăллă выльăх-чĕрлĕх валли сĕтеклĕ апатсем çителĕклĕ хатĕрлес шутпа, бахча культурисем—кавăн тата выльăх апачĕ тумалли арбуз акмалла, çак ĕç валли лайăх сухаласа çемçетнĕ тата удобренисемпе лайăхлатнă участоксем уйăрмалла, акнă культурăсене тăтăшах тĕплĕн пăхса ӳстермелле — çумкурăксенчен тасатмалла тата ретсен хушшисене кăпăшкалатса çемçетмелле.

6. Выльăх апачĕ тумалли тымарçимĕçсемпе бахча культурисене акса тума колхозсене кирлĕ чухлĕ вăрлăх хатĕрлемелле, ку тĕлĕшпе кашни колхозра вăрлăх тумалли пысăк мар участоксем уйăрмалла.

7. Выльăх апачĕ тумалли чи лайăх сортлă тымарçимĕçсен тата выльăх апачĕ тумалли бахча культурисен вăрлăхĕсене хăвăртрах ĕрчетсе нумайлатас шутпа, республикăсен совнаркомĕсене, крайисполкомĕсене тата облисполкомсене çапла тума хушас: выльăх апачĕ тумалли тымарçимĕçсен тата выльăх апачĕ тумалли бахча культурисен сортлă вăрлăхĕсене акса тума республикăра, крайра, облаçра вăрлăх рассадникĕсем тума 1—2 района уйăрмалла, кашни рассадникре вăрлăх тумалли çĕр лаптăкĕсем 250 гектартан кая мар пулмалла. Çак шутпа уйăрнă районсен списокĕсене тата çывăхри 2—3 çулта сортлă вăрлăх акса тумалли плана çирĕплетме 1941 çулти июлĕн 1-мĕш тĕлне СССР Наркомземне тăратмалла.

8. СССР Наркомземне 1942 çулта выльăх апачĕ тумалли тымарçимĕçсен тата выльăх апачĕ тумалли бахча культурисен вăрлăхĕсен государствăллă страховой фондне тума хушас, çак фонд пысăккăшĕ 15 пин центнер чухлĕ пулмалла.

9. Выльăх апачĕ тумалли тымарçимĕçсен вăрлăхĕсене ĕрчетес тĕлĕшпе тумалли ĕçсене союзлă республикăсенчи наркомземсен «Сортсемовощĕсем» çине хурас.

СССР Наркомземне выльăх апачĕ тумалли тымарçимĕçсен вăрлăхĕсене ĕрчетсе нумайлатакан районсенче заготовительнăй пунктсем тума тата «Сортсемовощ» базисем çумĕнче вăрлăх рассадникĕсене ертсе пырас тĕлĕшпе ĕçлекен агрономсен должноçне тума ирĕк парас. Вăрлăх рассадникĕсен агроперсоналне тытса тăнипе тухакан хакс тӳлеме выльăх апачĕ тумалли тымарçимĕçсен вăрлăхĕсен хакне заготовка хакĕсен 4 проценчĕ чухлĕ ӳстерме ирĕк парас.

10. Союзлă республикăсенчи пахча-çимĕç культурисен сорчĕсене сăнас тĕлĕшпе ĕçлекен государство комиссийĕсене выльăх апачĕ тумалли тымарçимĕçсен тата выльăх апачĕ тумалли бахча культурисен вăрлăх сорчĕсене сăнаса вĕренме хушас.

III.

Нумай çула тата пĕр çула пыракан курăксен тухăçлăхне хăпартас тата вĕсене акса тăвассине сарас тĕлĕшпе тумалли мерăсем çинчен

1. 1942 çулта нумай çула тата пĕр çула пыракан курăксене акмалли çĕр лаптăкĕсене 11.733,6 пин гектара çитерес, вăл шутра нумай çула пыракан курăксен лаптăкне 7.721,1 пин гектара тата пĕр çула пыракан курăксен лаптăкне 4.012,5 пин гектара çитерес, вĕсене облаçсем, крайсем тата республикăсем тăрăх çапла пайласа парас (пиншер гектарпа):

Республикăсем, крайсем тата облаçсем	Нумай çула пыракан курăксем	Пĕр çула пыракан курăксем
Украина ССР	1.288	965
Белорусс ССР	290	100
Азербайджан ССР	32	5
Грузин ССР	20	35
Армян ССР	35	8
Туркмен ССР	30	1
Узбек ССР	180	5
Таджик ССР	40	—
Киргиз ССР	80	4
Казах ССР	250	25
Карело-Финн ССР	30	2
Молдаван ССР	12	10
Алтай крайĕ	265	10
Архангельск облаçĕ	35	5
Башкир АССР	165	60
Бурят-Монгол АССР	10	35
Вологда облаçĕ	120	8
Воронеж облаçĕ	115	130
Горький облаçĕ	210	65
Дагестан АССР	15	2
Иваново облаçĕ	150	30
Иркутск облаçĕ	20	20
Кабардино-Балкар АССР	15	15
Калинин облаçĕ	300	40
Калмык АССР	15	3
Киров облаçĕ	250	10
Коми АССР	10	3
Краснодар крайĕ	170	200
Красноярск крайĕ	70	20
Крым АССР	25	30
Куйбышев облаçĕ	105	100
Курск облаçĕ	150	170
Ленинград облаçĕ	185	25
Мари АССР	50	10
Молотов облаçĕ	140	20
Мордва АССР	40	35
Мурманск облаçĕ	0,1	0,5
Мускав облаçĕ	140	30
Атăл çинчи Нимĕçсен АССР	110	30
Новосибирск облаçĕ	120	25
Омск облаçĕ	150	90
Орджоникидзе крайĕ	200	110
Орел облаçĕ	130	200
Пенза облаçĕ	85	75
Приморье крайĕ	10	5
Ростов облаçĕ	200	180
Рязань облаçĕ	100	180
Саратов облаçĕ	160	50
Свердловск облаçĕ	100	15
Çурçĕр-Осетин АССР	5	6
Смоленск облаçĕ	270	65
Сталинград облаçĕ	140	75
Тамбов облаçĕ	70	89
Тутар АССР	120	180
Тула облаçĕ	110	170
Удмурт облаçĕ	110	15
Хабаровск крайĕ	12	10
Челябинск облаçĕ	120	80
Чечено-Ингуш АССР	10	18
Чита облаçĕ	10	15
Чкалов облаçĕ	120	40
Чăваш АССР	55	30
Якут АССР	2	3
Ярославль облаçĕ	145	20

2. Колхозсене выльăх апачĕ тата вăрлăх тумалли нумай çула пыракан курăксене, клеверсĕр пуçне, ир акăнакан тĕштырă культурисемпе пĕр вăхăтра акма хушас, клевера ир акăнакан тĕштырă культурисенчен маларах акмалла.

3. Выльăх апачĕ тумалли культурăсене акса тăвакан çĕр лаптăкĕсем чакмалла мар пултăр тесе, колхозсене çапла тума хушас: нумай çула пыракан курăксен вăрлăхĕсем çителĕксĕр чухне тата нумай çула пыракан курăк уйĕсен пĕр пайĕ пĕтнĕ тĕлсенче, вĕсем вырăнне—выльăх апачĕ тумалли ытти культурăсем—силос культурисем, пĕр çула пыракан курăксем тата тымарçимĕçсем акмалла.

1941 çулта колхозсенче курăксем çуркунне ӳснĕ вăхăтра чи лайăх курăклă çĕр лаптăкĕсене вăрлăх тума уйăрса хăвармалла.

4. СССР Наркомземне, союзлă тата автономлă республикăсен совнаркомĕсене, крайисполкомсене тата облисполкомсене пĕр çула пыракан курăксен вăрлăхĕсене ĕрчетсе нумайлатас тĕлĕшпе çакăн пек ĕçсем туса ирттерме хушас:

а) суданка, могар ятлă курăксен тата пĕр çула пыракан ытти курăксен вăрлăхĕсене акса тăвас ĕçе организацилемелле, çапла майпа, 1942 çултан пуçласа, çак курăксен вăрлăхĕсем çитĕнсе çитекен облаçсене вĕсене кӳрсе пырассине чарса лартмалла;

б) 1941 çулти июнь уйăхĕнче вика акнă мĕнпур çĕрлаптăкĕсене учета илмелле тата выльăх апачĕ валли акнă вика уйĕсен шутĕнчен вăрлăх участокĕсем хăварма колхозсене заданисем хушса памалла, çапла майпа 1942 çултах колхозсенче çак культура акăнакан çĕрсен лаптăкне малалла ӳстермелле тумалла;

в) пĕр уйăхлă срокра малоалкалоиднăй люпинăн пур пек вăрлăхĕсене пĕтĕмĕшпех шута илмелле, Белорусс, Украина, Литва тата Латви СС Республикисенче, Смоленскпа Орел облаçĕсенче малоалкалоиднăй тата безалкалоиднăй люпинăн вăрлăхĕсене ĕрчетсе нумайлатас ĕçе хăвăртлатма çителĕклĕ çĕр лаптăкĕсем уйăрмалла. 1941 тата 1942 çулсенче малоалкалоиднăй тата безалкалоиднăй люпинпа (опытлă производствăллă тĕллевсемпе усă курнисĕр пуçне) выльăх-чĕрлĕхе тăрантарас ĕçре усă курма чарас, вăрлăхсен мĕнпур запасĕпе вăрлăх тума акас ĕçре кăна усă курмалла;

г) выльăх апачĕ тумалли курăксене—кĕрхи викăна, африкански вире, сераделлăна тата нимĕç пăрçине — хăвăртрах ĕрчетсе нумайлатас тĕлĕшпе 1941 çулта çак курăксене выльăх апачĕ валли акма чарас, вĕсемпе пĕтĕмĕшпех вăрлăх туса илес ĕçре кăна усă курмалла; çавăн пекех 1941 çулта облаçсенче чинапа пелюшка акнă уйсен çуррийĕнчен кая мар пайне вăрлăх туса илме хăвармалла.

5. СССР Наркомземне 1941 çулта нумай çула пыракан курăксен вăрлăхĕсене ĕрчетсе йышлатмалли рассадниксем организацилеме хушас;

а) эспарцет енĕпе — Украина СС Республикинчи Сумы, Харьков, Сталино, Винница облаçĕсенче; Курск облаçĕнчи Шебакински районра; Воронеж облаçĕнчи Подгоренски тата Ровеньски районсенче; Краснодар крайĕнчи Павловски тата Штейнгарт районĕсенче, — вĕсенче кашнинчех вăрлăх тума акнă çĕр лаптăкĕсем 500 гектартан кая мар пулмалла; Армян СС Республикинчи Талински, Мартунински тата Сисиански районсенче — кашни рассадникре вăрлăх тума акмалли çĕр лаптăкĕсем 200 гектартан кая мар пулмалла;

б) пучахсăр костер енĕпе — Башкир АСС Республикинчи Чишма тата Давлекан районĕсенче, 4 пин гектарлă çĕр лаптăкĕ çинче; Куйбышев облаçĕнчи Кушка тата Çĕнĕ Мăлакла районĕсенче, 2.700 гектарлă çĕр лаптăкĕ çинче; Орел облаçĕнчи Задонски районра тата Воронеж облаçĕнчи Хлевенски районра, кашни районрах 500 гектартан кая мар çĕрлаптăкĕ çинче;

в) американски шурут енĕпе — Новосибирск облаçĕнчи Купински районра, Омск облаçĕнчи Исиль-Кульски районра, Казах СС Республикинчи Караганда облаçĕнчи Тельман районĕнче, Кустанай облаçĕнчи Мендыгарински районра, Çурçĕр-Казахстан облаçĕнчи Красноармейски районра, кашни районра 500-шер гектартан кая мар çĕр лаптăкĕ çинче.

6. Вăрлăх рассадникĕсенче курăксем акса ӳстерес тĕлĕшпе тата нумай çула, пĕр çула пыракан курăксен тата çарансем çине акмалли курăксен мĕнпур вăрлăхĕсене хатĕрлес тĕлĕшпе тумалли ĕçсене организацилеме агротехника енĕпе ертсе пырассине СССР Наркомземĕн Госсортфончĕ çине хурас.

СССР Наркомземĕн Госсортфондне вăрлăх рассадникĕсен агроперсоналне тытса тăма тата колхозсенчи семеноводсене вĕрентсе хатĕрлес тĕлĕшпе курссем ирттерме каякан расхода тӳлемешкĕн выльăх апачĕ тумалли мĕнпур культурăсен вăрлăхĕсен хакне заготовка хакĕсен 3 проценчĕ чухлĕ ӳстерме ирĕк парас.

7. СССР Наркомземне 1941 çулта МТС-сен, колхозсен уйрăмах мала тухнă руководителĕсене, колхозниксене, агрономсене тата научнăй работниксене премилеме премии фончĕсем уйăрма ирĕк парас:

а) уйхирте акса тумалли нумай çула тата пĕр çула пыракан курăксен пысăк тухăçлă вăрлăхĕсене туса илнĕшĕн премилеме—300 пин тенкĕ;

б) çарансене акмалли курăксен пысăк тухăçлă вăрлăхĕсене туса илнĕшĕн премилеме—100 пин тенкĕ;

в) выльăх апачĕ тумалли тымарçимĕçсен, силос культурисен тата выльăх апачĕ тумалли бахча культурисен пысăк тухăçлă вăрлăхĕсене туса илнĕшĕн премилеме—100 пин тенкĕ.

IV.

Çарансене тата кĕтӳ çӳретмелли вырăнсене лайăхлатмалли, вĕсен тухăçлăхне ӳстермелли мерăсем çинчен

1. Çарансен тата кĕтӳ çӳретмелли вырăнсен тухăçлăхне ӳстерес шутпа, колхозсене çарансемпе кĕтӳ çӳретмелли вырăнсене лайăхлатас тĕлĕшпе вĕтлĕх катасене, тумхахсене тасатса тăма, шывсене юхтарса яма, çӳп-çапсемпе чулсене тасатса тăма, орошени тума, çарансене органикăллă тата вырăнти ытти удобренисемпе апат парса тăма хушас.

2. Çарансем тата кĕтӳ çӳретмелли вырăнсем тĕлĕшпе пулнă обезличкăна пĕтерес шутпа, колхозсене çарансемпе кĕтӳ çӳретмелли мĕнпур вырăнсене уйĕç бригадисем е звеносем çумне çирĕплетсе пама, çарансемпе кĕтӳ çӳретмелли вырăнсене лайăхлатас тата вĕсене пăхса тăрас тĕлĕшпе туса ирттермелли мĕнпур ĕçсене вĕсем çине хума хушас.

3. Республикăсен Совнаркомĕсене, крайисполкомсене тата облисполкомсене, колхозсен çаран хуçалăхне пĕтĕмпех йĕркене кĕртсе çитерме кирлине шута илсе, çарансемпе кĕтӳ çӳретмелли вырăнсене лайăхлатма колхозсем тăрăх çулсеренех плансем çирĕплетсе пама хушас.

4. 1942 çул валли СССР Наркомземĕн сахал тухăç паракан çарансене тата кĕтӳ çӳретмелли вырăнсене лайăхлатмалли планне çакăн пек хисеппе çирĕплетес: ушахсене тата ушахлă çĕрсене типĕтме 300 пин гектар, тунката-сене кăклама 100 пин гектар, вĕтлĕх катасене тасатма 250 пин гектар, сухалама 650 пин гектар, çеремлетме 300 пин гектар.

5. Колхозсене, районсенчи вăрман хуçалăхĕсем килĕшнĕ тăрăх, вăрманти çарансем тата кĕтӳ çӳретмелли вырăнсем çинчи йывăçсене касса тасатма, кайран вара çав лаптăксене пăхса тăма, вăрман хуçалăх ĕçĕнче тата уйхире хӳтлес ĕçре кирлĕ вырăн йышăнса тăман вăрмансенче çавнашкал лаптăксене йăлтах тасатма, малашне вара çав вырăнсене лайăхлатса çарансем тата кĕтӳ çӳретмелли вырăнсем тума ирĕк парас.

Выльăх апачĕ туса илме вăрманти лаптăксене тасатакан тата тункатасене кăклакан колхозсене йывăçсемшĕн тӳлессинчен хăтарас. СССР Наркомлесне тата Наркомземне пĕр уйăхлă срок хушшинче вăрманти лаптăксене тасатас тата вĕсене çарансем, кĕтӳ çӳретмелли вырăнсем туса усă курас тĕлĕшпе инструкци хатĕрлеме хушас.

6. СССР Наркомземне, республикăсен Совнаркомĕсене, крайисполкомсене тата облисполкомсене колхозсенче çарансем çине акмалли курăксен вăрлăхĕсене тăвас енĕпе çак мероприятисене туса ирттерме хушас:

а) çаран çине акакан курăксен вăрлăхĕсене тума çеремлетессине организацилемелле, çавна май çеремлетнĕ лаптăксем çинче çеремлетнĕ 10—20 гектар пуçне пĕр гектар вăрлăх тума уйăрмалла;

б) колхозсене 1941 çулта иртнĕ çулсенче акса тунă çарансен лаптăкĕсен 15 процентĕнчен кая мар лаптăка, курăксем лайăх çитĕнекен вырăнсенче, çарансем çине акмалли курăксен вăрлăхĕсене тума уйăрса хăварма хушас.

7. СССР Наркомсредмаша, Наркомобщмаша, Госплана тата Наркомзема 1942 çулта тракторсен тата лашасен вăйĕпе ĕçлекен сеялкăсем, креплесем тата утă çулмалли, çарансем тата кĕтӳ çӳретмелли вырăнсем тума кирлĕ пулакан ытти машинăсем туса кăларассине чылаях аслăлатмалли плана 1941 çулти июлĕн 1-мĕшĕ тĕлне СССР Совнаркомне пăхса тухмашкăн тăратма хушас.

8. Кĕтӳ çӳретнĕ вăхăтра выльăхсем валли симĕсле çитермелли апат хатĕрлес тесе, колхозсене выльăхсене çулса çитерме тата кĕтӳ çӳретме нумай çул хушши, пĕр çул хушши ӳсекен курăксем, çавнашкалах бахча культурисем акма сĕнес.

9. Уяр çанталăк тăракан районсенчи колхозсене çуркунне силос хывма тата çав силоспа çуллахи вăхăтра симĕсле апат çителĕксĕр чухне выльăхсене тăрантарма сĕнес.

10. Çарансемпе, кĕтӳ çӳретмелли вырăнсемпе усă курассине йĕркелес шутпа, республикăсен Совнаркомĕсене, крайисполкомсене тата облисполкомсене утă çулма палăртнă лаптăксем çинче çуркунне кĕтӳ çӳретме чармалла тума хушас; 1941 çултан пуçласа колхозсенче кĕтӳ çӳретмелли вырăнсенче тата акса тунă мĕнпур вырăнсенче выльăхсене илсе туса тăрантарассине организацилемелле.

11. Утă пахалăхне ӳстерес шутпа, СССР Наркомземне, республикăсен совнаркомĕсене, крайисполкомсене тата облисполкомсене утăна кĕске срокра çулса пĕтермелле тума, утă пуçтарса кĕрессине (утăна капана хывассине шутласа) тĕштырăсене пуçтарса кĕртес умĕн вĕçлемелле, курăксем акнă вырăнсенче утăна çулма тытăннă хыççăн 5—10 кун хушшинче пуçтарса кĕртмелле тума хушас.

12. Райисполкомсене çарансем ытлашши пур колхозсен çĕрĕсем çинчен утă çулса илме çарансем çителĕксĕр колхозсене ирĕк пама право парас. Кун пек чухне çарансене усă курма илекен колхозсен государствăна тивĕçлĕ таран утă тăратмалла. Çав участоксене утă çулма, кашнинчех, çарансем ытлашши пур колхоз килĕшнипе уйăрса памалла.

13. Колхозсенчи обществăллă выльăх-чĕрлĕхсем валли апат ӳсе çитмен вăхăтра тăрантарма шултăра апат хатĕрлес шутпа, 1941—1942 çулсем хушшинче кашни колхозра çулсеренех çĕнетсе тăракан шултăра апатсен (утă, улăм) страховой запасĕсене, Куйбышев, Пенза, Саратов, Сталинград, Тамбов, Воронеж, Курск, Чкаловск тата Ростов облаçĕсенче—çулталăкра кирлĕ хисепĕн 20 — 30 проценчĕ чухлĕ тумалла, вăл шутран 1941 çулта — 10—15 процент; Тутар, Башкир тата Атăл çинчи Нимĕçсен АССР — çулталăкра кирлĕ хисепрен 40—50 процент; вăл шутран 1941 çулта — 20—25 проц.

Республикăсен Совнаркомĕсене, крайисполкомсене тата облисполкомсене вунă кунлăх срок хушшинче шултăра апатсен запасĕсене тумалли заданисене кашни район тата колхоз патне çитерме хушас. Заданисене çитернĕ чухне уйрăм районсемшĕн тата колхозсемшĕн страховой запассене кăтартнă виçерен 15—20 процент ӳстерме е пĕчĕклетме пултарассĕ, анчах пĕтĕмĕшпе илсен республикăпа, крайпа, облаçпа çав запассем çак постановленире палăртнă хисепрен кая мар пулмалла. Райисполкомсене кашни колхозра шултăра апатсен запасĕсене тунине, сыхласа усранине тата мĕнле усă курнине контроль туса тăма хушас.

14. СССР Наркомземне 1941 çулти июнĕн 10-мĕшĕнчен пуçласа облаçсем, крайсем тата республикăсем тăрăх, облаçсенче — районсем тата районсенче — колхозсем тăрăх, мĕнпур йышши апатсем хатĕрлени çинчен вуншар кунра пулса пыракан отчетноçа ĕçе кĕртме ирĕк парас.

15. Çарансем çине акакан нумай çул тата пĕр çул ӳсекен курăксен, выльăх апачлĕх акакан тымар-çимĕçсен, силос тумалли тата бахча культурисен вăрлăхĕсене тăвас, вĕсене селекцилес тата агротехника кăтартнă пек пăхас, çав культурăсене силослас тĕлĕшпе çарансемпе кĕтӳ çӳретмелли хуçалăхсен наукăпа тĕпчев ĕçĕсене наукăпа методика енчен ертсе пырассине Ленин ячĕпе тăракан Пĕтĕм Союзри ялхуçалăх Академийĕ çине тата В. Р. Вильямс ячĕпе тăракан Пĕтĕм Союзри выльăх апачĕн наукăпа тĕпчев институчĕ çине хурас.

V.

Выльăх апачĕсене сыхласа усрасси, усă курасси тата вĕсене выльăхсене çитерме хатĕрлесси çинчен

1. Выльăх апачĕсене хуçасăрла расходланине пĕтерес шутпа, колхозсене выльăх апачĕсене сыхласа усрама, усă курма тата расходлама çакнашкал йĕрке тума хушас:

а) уйĕç бригадисем тата звеносем туса илнĕ мĕнпур апатсене уйхиртен пуçтарса кĕнĕ хыççăнах колхоз правленийĕсем йышăнаççĕ. Вĕсене хĕл вăхăтĕнче пĕр тăкаксăр пăхса усрамалла (утăпа улăма — лайăх тирпейлесе купаланă купасенче, капансенче е сарайĕнче, тымарçимĕçсене — ятарласа тунă хранилищесенче тата буртсенче), апатсене виçсе акт тăрăх йышăнмалла, акт çине мĕн чухлĕ туртнине, апатсен пахалăхне, капана хывнин тата кагатировани тунин пахалăхне кăтартаççĕ тата приходлаççĕ;

б) выльăх апачĕсене сыхласа усрасшĕн тата вĕсемпе тĕрĕс усă курасшĕн колхозсен председателĕсемпе кладовщикĕсем ответ тытаççĕ.

Пысăк колхозсен правленийĕсене кладовщиксене пулăшма помощниксем — фуражирсем уйăрма сĕнес;

в) колхоз правлени октябрĕн 1-мĕшĕнчен кая юлмасăр выльăхсене витесенче усранă пĕтĕм тапхăр валли выльăх апатне уйăхсерен расходламалли плана çирĕплетмелле, кун пек чухне выльăхсем валли вĕсене кĕтӳре çӳретмелле пулаччен пур йышши апатсем те йĕркеллĕ çитсе пымалла тăвас пулать тата плана пурнăçа кĕртсе пынине кашни уйăхра тĕрĕслемелле;

г) сĕтеклĕ тата шултăра апатсене, çавнашкалах концентратлă апатсене фермăсен заведующисене кладовщиксем е фуражирсем урлă колхоз председателĕпе счетовочĕ алă пуснă ордерсем тăрăх памалли йĕрке тăвас;

д) ферма заведующийĕ хăй илнĕ выльăх апачĕсене сыхласа усрас тата расходлас тĕлĕшпе колхоз правленийĕ умĕнче ответлă пулмалла тăвас;

е) колхозсен ревизи комиссийĕсене концентратлă, сĕтеклĕ тата шултăра апатсем мĕнле пулнине, вĕсене мĕнле сыхласа усранине тата вĕсемпе тĕрĕс усă курнине кашни уйăхра тĕрĕслесе тăма сĕнес.

2. СССР Наркомземне, СССР Госпланĕн ЦСУ-па пĕрле, çак çулти июлĕн 1-мĕш тĕлне колхозсенче выльăх апачĕсем мĕн чухлĕ пуррине тата вĕсене расходланине шута илме учет формисене туса, вĕсене СССР Совнаркомне çирĕплетме тăратмашкăн хушас.

3. Выльăх апачĕсемпе лайăхрах усă курас шутпа, колхозсене выльăхсене тăрантарас умĕн апата турама, улăма пăспа çемçетме, тĕштырăсене тата жмыхсене авăртма, çавнашкалах вĕтетме, тымарçимĕçсене турама, çĕрулмине пĕçерме сĕнес.

4. МТС директорĕсене кашни комбайн валли соломокопнительсемпе половосборщиксем хатĕрлеме хушас.

5. Колхозсен правленийĕсене, колхозниксем хăйсен хуçалăхĕсенче усракан выльăхсем валли мĕн чухлĕ апат кирлине шута илсе, ĕçкунĕсем тăрăх валеçсе пама выльăх апачĕсем хатĕрлеме хушас.

Колхозсен правленийĕсене государство поставкисене тултарма, обществăллă выльăхсем валли çителĕклĕ таран апат хатĕрлеме тата палăртнă страховой запассене тума утăна пуçтарса кĕнĕ хыççăн, ĕçкунĕсем тумалли нормăна тултаракан колхозниксен килĕсене çарансен çулмасăр юлнă пайне çулма, çавнашкалах çулсем тăрăхĕнчи тата лапамсенчи курăксене çулма уйăрса памашкăн ирĕк парас.

Колхоз правленийĕсене ĕçкунĕсем тумалли нормăна тултаракан колхозниксен çемйисене хăйсен хуçалăхĕсенче усракан выльăхсем валли выльăх апачĕ тума килвырăн участокĕсенче выльăх апачлĕх тымарçимĕçсем акма вăрлăхсем пама сĕнес. (ТАСС).

Хур фермисем организацилеççĕ

ОКТЯБРЬСКОЕ. Районра халĕхи вăхăтра пĕр хур ферми кăна, вăл — «Аниш» колхозăн ферми. Кăçал колхозăн çав фермăра 1750 хур пулать. «Аниш» колхоз пĕвесем тата кӳлĕсем пур колхозсене 650 хур сутать. Хал районĕпе 17 колхозра хур ферм организацилеме палăртнă. Маяковский, Калинин ячĕпе тăракан, «Ударник», «Красная Чувашия» колхозсем 50-шар хур илеççĕ. Ытти колхозсем 25—30-шар хур туянаççĕ.

В. ГРИГОРЬЕВ.

Комсомольски районри Шмидт ячĕпе тăракан колхозăн кĕтĕвĕ.
Г. Костин фото-ӳкерчĕкĕ.

ПАРТИ ПУРНĂÇĔ

ВКП(б) Шупашкар хула комитечĕн X пленумĕ

Июнĕн 6—7-мĕшсенче ВКП(б) Шупашкар хула комитечĕн черетлĕ X пленумĕ пулса иртрĕ. Пленум партин пуçламĕш организацисен отчетпа суйлав пухăвĕсен итогĕ çинчен ВКП(б) горком секретарĕ **М. А. Андреев** юлташ докладне, ВКП(б) Пĕтĕм Союзри XVIII конференцин решенийĕсене пурнăçа кĕртес тĕлĕшпе мĕнле ĕçлени çинчен Шупашкар пристанĕнчи тата Водосветри пуçламĕш парторганизацисен отчечĕсене итлесе сӳтсе-яврĕ. Çавăн пекех пленум 1941 çулти виçĕ уйăх хушшинче партие илес ĕç мĕнле тăни çинчен ВКП(б) оргинструкторски отдел заведующин **Б. Винокуров** юлташ докладне итлерĕ.

Партин пуçламĕш организацисенче отчетпа суйлав пухăвĕсем парторганизацисем ВКП(б) XVIII съезчĕн тата XVIII конференцин историллĕ решенийĕсене пурнăçа кĕртессишĕн мĕнле кĕрешнине тĕрĕслес паллăпа иртнĕ. Отчетпа суйлав пухăвĕсенче критикăпа самокритика, коммунистсен политикăллă активлăхĕ вăйлă пулнă. Коммунистсем хăйсен руководителĕсене вĕсен практикăллă ĕçĕсем тăрăх тĕрĕслесе, ĕçри çитменлĕхсене большевикла уçса палăртса малашнехи ĕçсене лайăхлатма конкретлă сĕнӳсем парса хăварчĕç.

Парторгăнсен 1940 çулта пулса иртнĕ отчетпа суйлав пухăвĕсем хыççăн партин Шупашкар хула организацийĕ нумай ӳснĕ. 1940 çулти мартăн 1-мĕшĕнчен пуçласа 1941 çулти майăн 1-мĕшне çитиччен парти членне 229 çынна, кандидата 183 çынна илнĕ. Çак вăхăт хушшинче çĕнĕрен пуçламĕш парторганизацисем 17, кандидат групписем 3 тунă. Çапла вара, пуçламĕш парторганизацисене производство, учреждени ĕçĕ патне çывхартас тĕлĕшпе ВКП(б) Шупашкар горкомĕ чылай ĕçсем туса ирттернĕ.

1941 çулта 102 пуçламĕш парторганизацинче отчетпа суйлав пухăвĕсем пулса иртнĕ. Çак шутран 90 пуçламĕш парторганизаци секретарĕсен тата партбюро ĕçĕсене çителĕклĕ, ыттисене çителĕксĕр тесе йышăннă, 60 пуçламĕш парторганизацинче секретарьсем пулма унччен ĕçленĕ юлташсенех суйласа хăварнă.

Андреев юлташ хăйĕн докладĕнче уйрăмăнах отчетпа суйлав пухăвĕсен решенийĕсене, коммунистсен сĕнĕвĕсене пурнăçа кĕртес тĕлĕшпе çине тăрса ĕçлеме кирлине палăртать. Анчах та халĕ ку ĕç çителĕклĕ тăрать тесе калама çук-ха. Чылай пуçламĕш парторганизацисем отчетпа суйлав пухăвĕсен решенийĕсене тата коммунистсен сĕнĕвĕсене пурнăçа кĕртес тĕлĕшпе конкретлă ĕçе тытăнман.

Партин хула организацин ĕçĕнчи пысăк çитменлĕхĕсенчен пĕри вăл—парти кандидачĕсене воспитани парас ĕçе тивĕçлипе йĕркелеменни пулать. Хула организацинче учетра тăракан мĕнпур кандидатсенчен 74 проценчĕн кандидат стажĕ иртсе кайнă. Хăшпĕр пуçламĕш парторганизацисенче ĕçсем тата япăхрах тăраççĕ. Çыхăну конторĕнчи пуçламĕш парторганизацинче парти кандидачĕсем 10 çын, вĕсен пурин те кандидат стажĕсем иртнĕ. Анчах та пуçламĕш парторганизаци кандидатсене воспитани парас тĕлĕшпе питĕ çителĕксĕр ĕçлет. Кандидатсене партиллĕ ĕçе активлăн хутшăнтарман, вĕсене политикăллă тата практикăллă ĕçре пиçĕхтермен пуçламĕш парторганизацисем татах та пур.

Докладчик пуçламĕш парторганизацисен çĕнĕрен суйланă секретарĕсене пулăшассине, вĕсене XVIII партконференцин решенийĕсене пурнăçа кĕртме ĕçре пулăшасси çинчен нумай чарăнса тăчĕ. Уйрăмăнах промышленность предприятисенчи пуçламĕш парторганизацисене пысăк пулăшу кирлĕ. Совет учрежденийĕсенчи организацисен аппарат ĕçне лайăхлатассишĕн кĕрешес ĕçри рольне хăпартас тĕлĕшпе те нумай ĕçлемелле.

М. Андреев юлташ доклачĕ тăрăх пренире 8 çын тухса каларĕç.

Пристаньри тата Водосветри пуçламĕш парторганизаци секретарĕсем Игумновпа Биктимиров юлташсем хăйсен докладĕнче парторганизацисем XVIII партконференцин решенийĕсене пурнăçа мĕнле кĕртни çинчен каласа пачĕç.

Пристаньри парторганизацин производствăри ролĕ пысăк пулмалла. Парторганизаци рабочисен, служащисен коллективне XVIII партконференцин решенийĕсене пурнăçа кĕртессишĕн кĕрешме мобилизацилениччен пристань грузсем тиес тата пушатас плана тултарасси килет. Анчах та, пристаньри пуçламĕш парторганизаци халĕ ку тĕлĕшпе сахал ĕçлет.

Игумнов юлташ шучĕпе пристань начар ĕçленĕшĕн пуçламĕш организаци мар, Заготзерно, хула Совечĕн исполкомĕ т. ыт. айăплă иккен. Вăл хăйĕн докладĕнче пуçламĕш парторганизаци XVIII партконференцин решенийĕсене пурнăçа кĕртессишĕн мĕнле кĕрешни çинчен тĕплĕн каласа памарĕ.

Пристань апрельпе май уйăхĕнчи плана 84,6 процент кăна тултарнă. Пуçламĕш парторганизаци пристань начальникĕн ĕçне контроль тăвассине йĕркелемен, ăна ĕçре пулăшса пыни çук. Богоявленский, Неверов тата ытти коммунистсем ĕçре пример кăтартмаççĕ. Вĕсем ĕçлекен участоксенче тасалăх, культурăлăх çук. Çапла пулсан та пуçламĕш парторганизаци пристаньре большевикла йĕркелĕх тăвассишĕн çителĕклĕ кĕрешмест.

Водосветри пуçламĕш парторганизаци XVIII партконференци хыççăн производство ĕçĕпе конкретлăрах интересленме тытăннă. Коммунистсен пухăвĕсенче производствăллă ыйтусене тăтăшах сӳтсе-яваççĕ. Унта-кунта сапаланса выртакан пурлăха парторганизаци пуçарнипе 100.000 тенкĕлĕх шута илнĕ. Электростанцинче, унăн территоринче тата общежитисенче халĕ ĕнтĕ тасалăх йĕркеленĕ.

— Кашни рабочи станока, оборудованине таса тытма, вĕсемпе лайăх усă курма тăрăшасси йăлана кĕчĕ,—тет Биктимиров юлташ.

Парторганизаци хуçалăх активĕпе ĕçлессине те чылай лайăхлатнă. Хуçалăх активĕ час-часах пулса иртет. Активăн экономикăллă пĕлӳне ӳстерес тĕлĕшпе семинарсем туса ирттерессине организациленĕ. Çавăн пекех парторганизаци единоначали принципне çирĕплетес тĕлĕшпе те чылай ĕçсем тунă. Директор приказне рабочисем, цех начальникĕсем пурнăçа мĕнле кĕртнине парторганизаци тĕрĕслесе тăрать. Электростанци ĕçĕ лайăхланнипе 4 уйăх хушшинче ĕç тухăçлăхĕ 28 процент ӳснинчен, аварисем пуласси сахалланса пынинчен те курма пулать.

Анчах та ку ĕçĕн пуçламĕшĕ кăна-ха. Кунта шыва, электроэнергине мĕнле усă курнине контроль туса тăман пирки вĕсене ытлашши расходлаççĕ. Аварисем халĕ те пулаççĕ, кулари предприятисене электроэнерги çителĕклĕ паман пирки простойсем пулаççĕ. ВКП(б) XVIII конференцин решенийĕсене пурнăçа кĕртес пулсан, пуçламĕш парторганизацин нумай ĕçлемелле. Малтан тунă çитĕнӳсемпе лăпланса ларма юрамасть.

Пренире тухса каланă юлташсем пристаньри тата Водосветри пуçламĕш парторганизацисен ĕçне хытă критиклесе, малашнехи ĕçе лайăхлатма конкретлă сĕнӳсем пачĕç.

Пленум виçĕ ыйтăвĕ тăрăх та тивĕçлĕ решенисем йышăнчĕ.

Семинарсем

Парти райкомĕ тата унăн инструкторĕсем пуçламĕш парторганизацисен секретарĕсене, кандидат групписен парторгĕсене пулăшмалла, вĕсемпе çирĕп çыхăну тытмалла.

Кувакино районĕнче пуçламĕш парторганизацисен секретарĕсем 13 çын, вĕсен заместителĕсем 13 çын, парторгсем 10 çын шутланаççĕ. Секретарьсенчен чылайĕшне кăçалхи отчетпа суйлав пухувĕсенче суйласа хăварнă.

Парти райкомĕн инструкторĕ пулса ĕçленĕ май, эпĕ пуçламĕш парторганизацисен çĕнĕрен суйланă секретарĕсене ытларах пулăшма тăрăшатăп. Парторганизацисенче отчетпа суйлав пухувĕсем пулса иртнĕ хыççăн, пуçламĕш парторганизацисен секретарĕсене пуху протоколĕсене тĕрĕс йĕркелесе, вĕсене парти райкомне вăхăтра тăратма, пухусене ирттерме, парти хуçалăхĕнче большевикла йĕрке тума, уйрăм коммунистсене порученисем пама хăнăхтарса пыратăп.

Парти райкомĕ пуçламĕш парторганизацисен секретарĕсемпе вĕсен заместителĕсен семинарĕсене ирттерет. Семинарсенче докладсемпе лекцисем пулнă, пĕр-пĕрин паха опычĕсемпе паллашнă, парти шалти ĕçĕсем çинчен сӳтсе-явнă.

Отчетпа суйлав пухувĕсем пулса иртнĕренпе райсовет исполкомĕнчи, машинно-тракторнăй станцинчи, судпа прокуратурăри пуçламĕш парторганизацисем хăйсен ĕçĕсене чылаях лайăхлатрĕç. Хальхи вăхăтра пуçламĕш парторганизацисем коммунистсен пухăвĕсенче отчетпа суйлав пухăвĕсенче парса хăварнă сĕнӳсене пурнăçа мĕнле кĕртсе пыни çинчен сӳтсе-яваççĕ.

П. БОЧКОВ.

ВКП(б) Кувакино райкомĕн инструкторĕ.

Электростанцисен ĕçне лайăхлатмалла

Электростанцисем çителĕксĕр ĕçлени пирĕн государствăна пысăк сиен кӳрет. Электроэнергие çителĕклĕ парса тăрайман пирки заводсемпе фабрикăсен ĕç графикĕ час-часах пăсăлать. Çапла вара вĕсем простойсем тăваççĕ, планпа пăхнă чухлĕ продукци туса кăлараймаççĕ. Çакă вăл государство бюджетне срокра тултарса пырас ĕçре те чăрмав кӳрет.

Чăваш АССР Верховный Совечĕн Сессийĕнче Коммуналлă Хуçалăх Халăх Комиссариачĕн, уйрăм электростанцисен ĕçне хытă критиклерĕç. Чăн та, эпир питĕ çителĕксĕр ĕçлетпĕр. Республикăри нихăш электростанци те иртнĕ çулти плана тултараймарĕç. Çунтармалли тата сĕрмелли материалсене перекетлес, продукцин хăйне ларакан хакне йӳнетес, хуçалăх расчетне çирĕплетес, çавна май станцисен тупăшне ӳстерес тĕлĕшпе начар ĕçлетпĕр. Электроэнерги темĕн чухлĕ сая каять.

Çак çитменлĕхсене пĕтерес тетпĕр пулсан (вĕсене хăвăртрах пĕтерес пулать), пуринчен малтан станцисенчи тата сетьри оборудованисене йĕркене кĕртмелле. Çуллахи вăхăтра пур электростанцисенче те ремонт туса ирттерни кирлĕ. Станцисенчи кашни агрегатăн çитменлĕхĕсене тĕпчесе тухас пулать, вĕсене юсама кирлĕ материалсене, запаслă пайсене çителĕклĕ хатĕрлемелле. Ремонт тăвакан рабочисене хатĕрлессине те манса хăвармалла мар.

Ремонт ĕçне срокра тата тĕрĕс туса ирттерни оборудованисене нумайлăха сыхласа усрама май туса парать. Пирĕн хăшпĕр работниксем час-часах авари пулсан тин хыпăнса ӳкеççĕ, анчах авари пуласран пĕрмаях сыхланса тăрасси çинчен, авари сăлтавне çийĕнчех кăтартса парасси çинчен сахал шухăшлаççĕ. Оборудованисене сыхласа усрассишĕн кулленех тăрăшни çук пирких ĕнтĕ Шупашкар, Сĕнтĕрвăрри, Çĕрпӳ, Етĕрне хулисенчи электростанцисенче час-часах аварисем пулаççĕ. Кашни станцин аварисĕр ĕçлемелле, — çакăншăн электростанцисенче ĕçлекен кашни çынăн кĕрешмелле.

Электростанцисен ĕçне лайăхлатас çĕрте эксплоатацин техникăллă правилисене пăхăнманни те нумай чăрмантарать. Чылай çĕрте техникăллă правилăсене пăсса ĕçлеççĕ. Ку ĕнтĕ электростанцисенче ĕçлекенсенчен чылайĕшĕсем станцин технологиллĕ режимне, унăн процесне тĕплĕн пĕлменнинчен килет. Анчах рабочисене техникăна вĕрентес тĕлĕшпе ĕçсем начар. Кашни рабочине техминимум кружокĕсенчен вĕрентсе кăлармалла, вĕсен техникăллă, çавăн пекех пĕтĕмĕшлĕ пĕлĕвне хăпартни кирлĕ.

Партин Пĕтĕм Союзри XVIII конференцийĕ электростанцисем промышленноçпа транспорт ĕçĕсенче пысăк вырăн йышăнса тăннине палăртса хăварчĕ. Анчах пирĕн ĕçри типтерсĕрлĕх, ответсăрлăх тата хуçасăрлăх предприятисене ăнăçлăн ĕçлесе пыма нумай чăрмантарать. Шупашкарти электростанцинче аварисем час-часах пулнине те çавăнпах ăнлантарса памалла. Кунта рабочисен техникăллă вĕренĕвне организацилесси çине çителĕклĕ çаврăнса пăхмаççĕ.

Предприятисене кирлĕ электроэнергине çирĕп график тăрăх парса тăмалла. Çав вăхăтрах предприятисен те электростанци паракан электроэнергине перекетлессишĕн тăрăшмалла.

Электростанцисен çуртйĕрне тата оборудованине кăтартуллă тасалăхра тытса тăни, приборсене тирпейлĕн тыткалани кирлĕ. Эксплоатацин техникăллă правилисене пăсни, электроэнергине усăсăр расходлани, топливăна ытлашши çунтарни пачах пулмалла мар.

Инженер П. КУДРЯШОВА.

Чăваш АССР Коммуналлă Хуçалăх Халăх Комиссарĕн заместителĕ.

Çамрăксем ФЗО шкулĕсене вĕренме кайма хатĕрленеççĕ

ÇĔРПӲ

● Çамрăксене ФЗО шкулĕсене вĕренме илес тĕлĕшпе призыв комиссийĕ паянхипе икĕ кун хушши ĕçлет. Комисси витĕр 70 çамрăк тухнă, вĕсенчен 37 çамрăка вĕренме илнĕ.

Çамрăксен хавасланăхĕ çавтери пысăк. Вĕсем пурте ФЗО шкулĕсене вĕренме кайма туртăнаççĕ. Пĕтĕмпе 152 çамрăка илмелле, вĕренме кайма туртăнакансем темиçе çĕршерĕн.

ФЗО шкулĕсене вĕренме каякансем валли тумтирсем хатĕрлесе çитереççĕ. Анчах атă-пушмаксем хатĕр мар. Куншăн Чăвашпотребсоюз айăплă, вăл атă-пушмаксем кӳрсе килме васкамасть пулас.

СĔНТĔРВĂРРИ

● Паянхипе иккĕмĕш кун ĕнтĕ ФЗО шкулĕсене вĕренме илме призыв пырать. Икĕ кун хушшинче 9 ялсоветри çамрăксем призыв комиссине кĕрсе тухнă. Сывлăх тĕлĕшĕнчен çирĕп, вăйлă çамрăксем производствăри пысăк квалификациллĕ рабочисемпе мастерсем пулма ĕмĕтленеççĕ.

Икĕ кун хушшинче 28 çамрăка ФЗО шкулĕсене вĕренме илнĕ. ФЗО шкулĕсене вĕренме илнĕ çамрăксем колхозсенче тăрăшса ĕçленĕ, хăйсен пултарулăхĕсене кăтартнă.

Призыв пысăк çĕкленӳпе иртсе пырать.

В. ЮМАНКА.

Хăвăртрах туса çитермелле

КОМСОМОЛЬСКОЕ. Пĕтĕм районĕпе илсен, радиоприемниксем 30 ытла шутланаççĕ. Анчах та районра мĕнпур приемниксенчен çуррине яхăн питанисем çук пирки ĕçлемесĕр лараççĕ. Вĕсене вăхăтра тата çителĕклĕ таран кӳрсе килес тĕлĕшпе райпотребсоюз та, районри çыхăну конторĕ те тăрăшмаççĕ. «ВКП(б) историйĕн кĕске курсне» хапăрхăй тĕллĕн тата кружоксенче вĕренекенсем радиостанцисем урлă паракан консультацисемпе лекцисене итлесешĕн. Мĕншĕн тесен, районра парти историне вĕренекенсем валли лекцисем сайра-хутра çеç пулаççĕ. ВКП(б) райкомĕн парткабинечĕн икĕ радиоприемник пур. Анчах та вĕсене кунта йĕркеллĕ ĕçлеттерейменççĕ.

Кăçалхи çул районта 135 пин тенкĕ тăракан радиоузел лартмалла. Радиоузел валли кирлĕ хатĕрсенчен хăшне-пĕрне илсе те килнĕ. Çыхăну конторин начальникĕ Васильев юлташ каланă тăрăх, радиоузел валли çурт та уйăрнă. Ăна юсама тата кирлĕ юпасене хатĕрлеме халĕ те тытăнман-ха.

М. ЯКОВЛЕВ.

Агрозоотехникăна вĕренес ĕçе яланах туса пымалла

Сталинла пысăк тухăçлă тырпул туса илес ĕçре агротехникăна пропагандăлани питех те пысăк вырăн йышăнса тăрать. Пĕтĕм Союзри ялхуçалăх выставки ку тĕлĕшпе чăннипех ĕнтĕ аслă шкул пулса тăрать.

Массăллă агрозоотехвĕренӳ ĕçне туса пырасси пирĕн колхозсенче, политпросвет учрежденисенче йăлана кĕнĕ.

Агрозоотехвĕревĕве организацилес тĕлĕшпе политпросвет учрежденисем чылай пысăк ĕçсем туса ирттерчĕç. Чăваш АССР Çĕрĕç Халăх Комиссариачĕ Тăвай районĕ валли агротехпропагандăн планне туса панă, çак районри «Красная Чувашия» колхоз клубĕ çумĕнче ĕçленĕ стахановла шкулсемпе агротехкружоксен планĕсене тунă. Çакă вăл политпросвет учрежденисене агрозоотехпропагандăна йĕркелесе яма пулăшрĕ. Кун хыççăн агрозоотехпропагандăн планне нумай районсенчи политпросвет учрежденисем хăйсемех турĕç. Вăл плансене политпросвет енĕпе ĕçлекенсен тата ялхуçалăх специалисчĕсен семинарĕсенче сӳтсе-явнă.

Агрозоотехвĕренĕве йĕркелемелли майсем çаксем пулса тăраççĕ: калаçусем, лекцисем, докладсем. Вĕсене агрономсемпе зоотехниксем тата учительсем ирттереççĕ.

«Красная Чувашия» колхоз клубĕнче Пĕтĕм Союзри ялхуçалăх выставкин участникĕ, пахча-çимĕç лартса тăвас енĕпе ĕçлекен специалист Васильев юлташ лекцисем туса пынă. Çавăн пекех вăл ытти колхозсенче те лекцисем туса ирттернĕ.

Етĕрне районĕнчи «Пионер» колхоз клубĕнче, вулав çурчĕн заведующийĕ пуçарнипе, колхозниксем хушшинче ялхуçалăх выставкине кайса килнĕ Сильвестров юлташ калаçу ирттернĕ. Калаçу хыççăнах Пĕтĕм Союзри ялхуçалăх выставкин опытне вĕренме шкул организациленĕ.

Агрозоотехпропагандăн район планĕсенче колхозниксене паянхи кун кирлĕ ыйтусем тавра лекцисем ирттерме палăртнă. Вĕсене чи лайăх ялхуçалăх специалисчĕсем вуланă. Сăмахран, Тăвай тата Етĕрне районĕсенче çакăн пек лекцисене çирĕп маршрут тăрăх туса ирттернĕ. Çапла вара, вулав çурчĕсемпе колхоз клубĕсен заведующийĕсем хăйсен патĕнче лекцисем хăçан пулассине яланах пĕлсе тăнă. Вĕсем вăл лекцисене малтанах хатĕрленсе кĕтсе илнĕ: кирлĕ литературăсене пухса выставкăсем тунă. Колхозниксене, лекци умĕн, вуласа тухма кирлĕ кĕнекесене сĕннĕ. Улатăр районĕнче 165 хутчен лекцисем туса ирттернĕ, вĕсенче мĕнпурĕ 4379 çын пулнă.

Ялсенче агрокружоксем тата стахановла шкулсем ĕçлесси йăлана кĕчĕ ĕнтĕ. Кăçал республикăри политпросвет учрежденисем çумĕнче 816 агрокружок ĕçленĕ, вĕсенче 14087 çын вĕреннĕ. Çавăн пекех 334 стахановла шкулсенче 8488 çын вĕреннĕ.

Тăвай районĕнчи «Красная Чувашия» колхоз клубĕнче стахановла шкулсем виççĕ, агротехника кружокĕсем 13 пулнă. Асăннă районри политпросвет учрежденисем çумĕнче пĕтĕмпе стахановла шкулсем 10, агрокружоксем 58.

Первомайски, Канаш, Етĕрне, Çĕмĕрле, Йĕпреç, Калинински, Сĕнтĕр, Вăрнар районĕсенчи колхозсенче те стахановла шкулсемпе агрозоотехкружоксенчен колхозниксем чылай вĕренсе тухнă.

Кӳмĕл-Ямашри (Вăрнар р.) вулав çурчĕн заведующине Романов юлташа агрокружок ĕçне тата ытти ĕçсене лайăх организациленĕшĕн Пĕтĕм Союзри ялхуçалăх выставкин кандидатне тăратнă.

Кольцовкăри Сталин ячĕпе тăракан колхозра агрозоотехвĕренĕве мĕнпур актива хутшăнтарнă.

Анчах, агрозооветпропагандăна пур районсенче те кирлĕ пек туса пымаççĕ. Ку енĕпе уйрăмах Шăхасан, Красноармейски, Шăмăршă, Кувакино, Пăрачкав районĕсенче ĕçсем начар. Асăннă районсенчи çутĕç тата çĕрĕç оргăнĕсем агрозоотехпропагандăна йĕркелесе ярас тĕлĕшпе пикенсе ĕçлемен. Çавăнпа та çав районсенче агрокружоксемпе стахановла шкулсем пĕрерĕн кăна шутланаççĕ. Шăхасансем агрозоотехпропагандăн районри планне тунипех лăпланнă. Плана пурнăçа кĕртес тĕлĕшпе нимĕн те туман.

Агрозоотехпропаганда — государствăллă пысăк ĕç. Ăна хакламасăр тăнине малалла тĕпренех пĕтермелле.

Хальхи вăхăтра агрозоотехпропагандăна туса пырас ĕçре ялхуçалăх ыйтăвĕсем тăрăх çырнă литературăна пĕрле пухăнса вуласси пысăк вырăн йышăнмалла. Ăна пур çĕрте те яланах ирттерме май пур. Апла пулсан та çак меслетпе районсенче сахал усă кураççĕ-ха. Илĕпĕр акă Шăхасан районне. Кунти вулав çурчĕсенче 1941 çулти февраль уйăхĕччен Пĕтĕм Союзри ялхуçалăх выставкин опычĕсем çинчен çырнă кĕнекесем пĕрре те пулман тесен те тĕрĕс пулать.

Ялхуçалăх литературипе пĕлсе усă куракан работниксем çук мар. Шупашкар районĕнчи Ленин ячĕпе тăракан колхоз клубĕн заведующийĕ Любинарский юлташ плакатсемпе, кĕнекесемпе пĕлсе усă курать.

Колхозниксем хушшинче кĕнекепе ĕçлессине Тăвай районĕнчи Йăнтарч ялĕнчи библиотека та лайăх туса пырать. Библиотека пуçарнипе кунта колхоз правленинче, бригадăсенче, выльăх-чĕрлĕхсене пăхакансем пурăннă çĕрте кĕнекесен витринисене тăваççĕ. Вулавçăсем Е. Дмитриев, М. Михайлов, П. Николаев юлташсем колхозниксене ялхуçалăх литературисене вуласа параççĕ.

Çулла агрозоотехпропагандăна уйри ĕçсем патне куçармалла. Политпросвет учрежденисенче ĕçлекенсем ку ĕç хăйтĕллĕн пулса пырасси çине шанмалла мар. Колхозниксем каннă вăхăтра çуртрисене апат парасси çинчен, çумкурăксене хирĕç кĕрешесси çинчен тата çавăн пек ытти ыйтусем тăрăх та хаçат-журналсенчи статьясене вуласа парассине организацилес пулать. Малта пыракан колхозсенчи лайăх опытсене вĕренме экскурсисем туса ирттерсен аван.

Хĕллехи вĕренĕве хатĕрленес тĕлĕшпе те кирлĕ ĕçсене халех туса пыма тытăнмалла. Ялхуçалăх выставкисемпе кĕтесĕсене организациленĕ чух кирлĕ экспонатсене пухма пуçлас пулать (пĕтсе тухнă тырпул образецĕсем, кĕлтесем, пахча-çимĕç образецĕсем т. ыт.).

Çакна манма юрамасть: агрозоотехпропагандăна колхоз производствинче халь пулса пыракан ĕçсемпе тачă çыхăнтарса пыма пĕлмелле.

Агрозоотехпропагандăна вăхăтран вăхăта мар, яланах туса пымалла.

Ф. ОЛЕЙНИК.

Советлă Латвире сурахи ĕçĕсем хĕрсех пыраççĕ. УКЕРЧĔК ÇИНЧЕ: 67 çулхи хресчен Анис Симтнекс малтанхи совет тракторне саламлать. (ТАСС фото-хроники).

Шупашкарти педучилищĕре халь хĕрсех зачетсем пыраççĕ. УКЕРЧĔК ÇИНЧЕ: М. Краснова ученица географипе зачет парать.

А. КОСТИН фото-ӳкерчĕкĕ.

Шкулсенчи пĕлӳ тĕрĕслевĕсем

Пулас учительсем патĕнче

ÇĔРПУ. **(Хамăр корр.).** Педучилищĕре испытанисем июнĕн 2-мĕшĕнче пуçланчĕç. Пулас учительсем пĕр çул хушши вĕренни çинчен испытани тытаççĕ. Акă, 2 «А» класра чăваш чĕлхипе устнăй испытани пырать. Хутлă предложенисемпе вĕсен сăмахри пĕлтерĕшĕ тата сăмахсем предложенире пĕр-пĕринпе çыхăнса тăни çинчен каласа памалла. Вĕренекенсем пĕрин хыççăн тепри сĕтел умне черетпе пырса, испытани тытмалли билетсене илеççĕ. Кашни вĕренекен хăйне тухнă ыйтусем çине тĕрĕс ответ пама тăрăшать. Алексей Иванов мĕн училищĕне кĕнĕренпех чăваш чĕлхи грамматикине лайăх вĕренсе пынă. Çак предмет тăрăх çырнă диктантра вăл пĕр йăнăш та туман. «Отлично» оценка илнĕ. Устно паракан пур ыйтусем çине те тĕрĕс ответлерĕ. Мелания Петрова та çак дисциплина тăрăх «отлично» оценка илнĕ.

Училище чăваш ялĕсенчи шкулсем валли учительсем вĕрентсе хатĕрлет. Çакна вĕренекенсенчен чылайĕшĕ лайăх ăнланса илнĕ. Вĕсем чăваш чĕлхине, унăн литературине, чăваш халăхĕн авалхи историне çине тăрса вĕреннипе хăйсен пĕлĕвне пуянлатаççĕ. Чăваш чĕлхине те ытти предметсемпе пĕр танах вĕренсе пыраççĕ. Устнăй испытанире 27 ачаран 15 ача «отлично», 5 ача «хорошо», 7 ача «посредственно» оценка илчĕç.

Пĕтĕмĕшпе илсен, кунта чăваш чĕлхине начар вĕренеççĕ, теме çук. Анчах хăшпĕр вĕренекенсем грамматикăна лайăх пĕлнĕ çĕртенех çыру ĕçĕсенче йăнăшсем тăваççĕ. Сăмахран акă, çак 2-мĕш «А» класра вĕренекенсенчен чăваш чĕлхипе çырнă диктанта 2 çын кăна «отлично» çырнă. Хăшпĕрисем «тӳпере» сăмаха «тюпере», «атту» сăмаха «ату», «месерле» сăмаха «месĕрле» тесе çыраççĕ т. ыт. те. Ку ĕнтĕ, паллах, сăмахсене тĕрĕс çырма вĕренес тĕлĕшпе çителĕксĕр ĕçленине пĕлтерет.

Чăваш шкулĕсенче вырăс чĕлхине вĕренес тĕлĕшпе тимлĕн ĕçлемелле. Ку тĕлĕшпе педучилище умĕнче уйрăмах пысăк задачăсем тăраççĕ. Хăшпĕр классенче вĕренекенсем çак предмет тăрăх испытани тытнă та ĕнтĕ. Анчах результатсем çителĕклĕ мар. II-мĕш «Б» класра вĕренекенсенчен вырăс чĕлхипе диктанта пĕр çын та «отлично» çырайман. 12 çын «хорошо», 14—«посредственно» тата 4 çын «плохо» оценка илнĕ.

Виççĕмĕш классенче СССР халăхсен историйĕпе, вырăс литературипе, чăваш чĕлхипе испытани тытнă. Ку предметсене вĕренекенсем лайăхрах пĕлни курăнать. Вырăс литературипе 30 вĕренекентен пĕр ученик кăна «плохо» оценка илнĕ.

Т. МАЙОРОВ.

Фермăсем валли выльăхсем туянас ĕçе вăйлатас пулать

Пирĕн республикăра кăçал выльăх-чĕрлĕх ĕрчетес ĕç чылаях лайăхланчĕ. 1940—1941 çулта выльăхсен апачĕ çителĕклĕ пулни, çамрăк выльăхсене йышăнма кирлĕ пек хатĕрленни выльăх-чĕрлĕхсен шутне пысăккăн ӳстерме пулăшрĕ.

Колхозниксене ĕçшĕн хушса тӳлесси çинчен партипе правительство йышăннă постановлени фермăра ĕçлекенсен интересне ӳстерчĕ, выльăх-чĕрлĕх ĕрчетес ĕçре ĕçлекенсем хушшинче çĕнĕ çĕкленӳ сарăлса пырать.

1941 çулти малтанхи тăватă уйăх хушшинче Чăваш республикинчи колхозсенче мăйракаллă шултра выльăхсен шучĕ 19 процент ытларах, сыснасем—47 процента яхăн, сурăхсем—50 процент ытларах ӳснĕ. Иртнĕ çулта çак вăхăт хушшинче мăйракаллă шултра выльăхсем 7,5 процент, сыснасем—12,5 процент, сурăхсем—21,7 процент ӳснĕ. Çапла ĕнтĕ, кăçалхи малтанхи тăватă уйăхра, иртнĕ çулпа танлаштарсан, выльăх-чĕрлĕхсен шучĕ 2—3 хут ытларах ӳснĕ.

Кăçал колхозсенче выльăхсен йышĕ çамрăк выльăхсене тĕрĕс пăхса çитĕнтернипе хутшăнса пымалла. Çак ĕçе пур колхозсенче те тивĕçлипе йĕркеленĕ теме çук. Фермăсем валли выльăхсем туянмалли плансене тултарман пулсан та, чылай колхозсенче выльăхсене унта-кунта сутни сисĕнет. Ку тĕлĕшпе Вăрнар, Куславкка, Хĕрлĕ Чутай, Октябрьски, Первомайски, Сĕнтĕр, Шăмăршă, Елчĕк районĕсем уйрăмах палăрса тăраççĕ. Çак районсенче пĕрремĕш кварталта илнĕ çăвăрсенчен 50 процент, Первомайски, Шăмăршă, тата Советски районĕсенчи колхозсенче—73 процент таран сутнă е браклланă.

Фермăсем валли выльăхсем туянмалли планăн пĕр пайне выльăхсене колхозниксемпе единоличниксенчен туяннипе тултармалла. Анчах çак ĕç те чылай районсенче япăх пулса пырать. Фермăсем валли выльăхсем туянмалли плана кăçалхи тăватă уйăх хушшинче мăйракаллă шултра выльăхсем тăрăх 13 процент, сыснасем енĕпе 12 процент ытларах кăна тултарнă.

Ишлей районĕнчи колхозсем тăватă уйăх хушшинче фермăсем валли 4 ĕне, 12 сысна, 12 сурăх çеç пухнă. Апрель уйăхĕнче пĕр пуç выльăх та туянман. Çав хушăрах çак районри колхозсем фермăсем валли выльăхсем туянмалли плана мăйракаллă шултра выльăхсем тăрăх 86,4 процент, сыснасем 73,9 процент çеç тултарнă. Элĕк, Первомайски, Октябрьски, Чкаловски, Шăмăршă районĕсенчи колхозсенче те çакнашкалах. Асăннă районсенче фермăсем валли мăйракаллă шултра выльăхсем туянмалли çулталăкри плана виç-тăватă процентран мала тултарайман.

Çак фактсем вĕсем колхоз руководителĕсем выльăх-чĕрлĕх ĕрчетес ĕçе хакламаннине кăтартса параççĕ. Райçĕрĕç пайĕсем ку тĕлĕшпе колхозсене çителĕксĕр контроллесе тăраççĕ, фермăсем валли выльăхсем туянас ĕçре сахал пулăшаççĕ.

Халĕ кашни колхозăн выльăхсем туянмалли плана тултарассишĕн, çамрăк выльăхсене пурне те пăхса çитĕнтерессишĕн, çавна май государствăн выльăх-чĕрлĕх ĕрчетмелли планне тултарассишĕн кĕрешмелле. Çакăнпа пĕрлех выльăхсене браклассине тата унта-кунта сутса пĕтерессине хирĕç татăклă кĕрешӳ пуçарса ямалла.

Выльăх-чĕрлĕх ĕрчетес ĕçре выльăх апачĕ çителĕклĕ тата хĕл кунĕнче усрама ăшă витесем хатĕрлени пысăк вырăн йышăнса тăрать. Çавăнпа та кашни колхозăн кун пирки халех шутласа пăхмалла.

Н. КУЗЬМИН.

ЕВРОПӐРИ, АФРИКӐРИ ТАТА АЗИРИ ВӐРҪӐ

(Вӑрҫӑ ӗҫӗсен дневникӗ)

Англипе Германи хушшинчи фронтра—юлашки кун хушшинче вӑрҫӑ ӗҫӗсем вӑйлах пулман. Германи командованийӗн сводкинче пӗлтернӗ тӑрӑх, июнӗн 6-мӗш ыран тенӗ чух ҫӗрле Германи бомбардировщикӗсем Шотландин хӗвелтухӑҫ ҫыранӗ патӗнче Англинне таварсем илсе ҫӳрекен виҫӗ парохода путарнӑ тата тепӗр 4 пароходне сиен тунӑ.

* * *

Вӑтаҫӗр тинӗс бассейнӗнче вӑрҫӑ вӑрҫакан енсен авиаци ӗҫӗсем кӑна палӑрнӑ. Итали самолечӗсем, тесе каланӑ Итали командованийӗн сводкинче, Мальта утравӗнчи аэродромсем ҫине бомбӑсем пӑрахнӑ. Англи бомбардировщикӗсем, тесе пӗлтернӗ Англи командованийӗн коммюникинче, Родос утравӗ ҫине пырса тапӑннӑ.

Ҫурҫӗр Африкӑра, Тобрукпа Соллум районӗнче, артиллерипе малти чаҫсен ӗҫӗсем палӑрнӑ. Германи командованийӗн сводкинче каланӑ тӑрӑх, Германипе Итали артиллерийӗ Тобрук сывӑхӗнчи батарейӑсем, боеприпассен склачӗсем тата водохранилище ҫине пенӗ. Соллум патӗнче, тесе каланӑ Итали командованийӗн сводкинче, англичансем атака тунӑ, анчах вӗсен атакине сирсе янӑ. Итали самолечӗсем Тобрук укреплениийӗсем ҫине бомбӑсем пӑрахнӑ. Германи бомбардировщикӗсем Александрия ҫине пырса тапӑннӑ. Англи авиацийӗ, тесе каланӑ Англи командованийӗн сводкинче, Бенгазипе Дерна ҫине бомбӑсем пӑрахнӑ.

Хӗвелтухӑҫ Африкӑра, Абиссинире, Итали командованийӗн сводкинче каланӑ тӑрӑх, Англи артиллерийӗ Омо юханшывӗ тӑрӑхӗнче, Абалти секторӗнче (Галла-Сидамо облаҫӗ) итальянецсен позицийӗсем ҫине пенӗ. Англи авиацийӗ, кӑтартса панӑ Англин Ҫывӑхри Хӗвелтухӑҫӗнчи сывлӑшри вӑйӗсен командованийӗн коммюникинче, итальянецсен аллинче тӑракан хӑшпӗр позицисем ҫине пыра-пыра тапӑннӑ.

Июнӗн 6-мӗш. (ТАСС).

КИТАЙРИ ВӐРҪӐ

(Майӑн 30-мӗшпе июнӗн 6-мӗш хушшинчи вӑрҫӑ ӗҫӗсене пӑхса тухни)

Иртнӗ эрне хушшинче вӑрҫӑ операцийӗсем пуринчен ытларах Шаньси провинцийӗнче анлӑн пынӑ. Кунпа пӗрлех фронтӑн ҫӗнӗ участокӗсенче чылайӗшӗсенче вӑрҫӑ ӗҫӗсем вӑйланни палӑрать, вӑл участоксенче чылай вӑхӑт хушши лӑпкӑ тӑнӑ. Ҫурҫӗр енче — Суйюань провинцинче тата Центральнӑй Китайра—Цзянси провинцийӗнче ҫапӑҫусем каллех пуҫланса кайнӑ.

Шаньси провинцийӗнчи положени вӑрҫӑ ӗҫӗсем сарӑлса пынипе паллӑ пулса тӑрать. Май уйӑхӗнче чи вӑйлӑ ҫапӑҫусем ҫав провинцин кӑнтӑр пайӗнче пулса иртнӗ. Май уйӑхӗн вӗҫӗнче тата июнь уйӑхӗн малтанхи числисенче вӑрҫӑ ӗҫӗсен тӗп вырӑнӗ кӑштах ҫурҫӗр еннелле куҫнӑ. Юлашки кунсенче чи хаяр ҫапӑҫусем Шаньси провинцийӗн вӑта пайӗнче пыраҫҫӗ. Японецсем Хуанхэ юханшывӗн ҫурҫӗр ҫыранӗнче хӑйсен тӗп вӑйӗсене пӗр ҫӗрелле пухаҫҫӗ, ҫав вӑхӑтрах вӗсем Чжунтяошань сӑрчӗсен хӑшпӗр районӗсенче ҫирӗпленсе тӑнӑ Китай чаҫӗсене хирӗҫ те ҫапӑҫаҫҫӗ. Анчах Китай войскисем ҫурҫӗрелле малалла кайса пыраҫҫӗ, вӗсем противник тылӗнче партизанла кӗрешӗве анлӑн сарса пыраҫҫӗ. Ҫакна май Япони командованийӗн войскӑсен пӗр пайне ирӗксӗрех, коммуникациллӗ линисене сыхлама, ҫурҫӗрелле куҫармалла пулать, мӗншӗн тесен малти позицисенчи войскӑсене снабжени базисенчен татса илме памалла мар. Пуринчен ытларах Линдынь, Гаопин районӗсенче тата Юаньцюй-Циюань шоссе ҫулӗ тӑрӑхӗнче ҫапӑҫусем вӑйлӑн пыраҫҫӗ.

Суйюань провинцийӗнче Китай войскисем, хӑйсен ӗҫӗсене вӑйлатса, майӗпен Баотоу хули—Бэйпин—Суйюань чугунҫулӗн юлашки пункчӗ патнелле куҫса пыраҫҫӗ. Шасянь (Баотоуран хӗвелтухӑҫ енче) районӗнче те ҫапӑҫусем пыраҫҫӗ.

Центральнӑй Китайра иртнӗ эрне хушшинче Цзянси провинцийӗнче (Наньчанран хӗвелтухӑҫ енче) ҫапӑҫусем ҫӗнӗрен пуҫланнӑ. Китай войскисем вӑрҫӑ ӗҫӗсене активлӑн туса пыраҫҫӗ, июнӗн пӗрремӗшӗнче вӗсем Сишане тата Ваншоугуане (Наньчанран 20—25 километр хӗвеланӑҫ еннелле) йышӑннӑ. Ҫав районра ҫапӑҫусем халӗ те пыраҫҫӗ.

Июнӗн 6-мӗш. (ТАСС).

США-н государство парӑмӗсемпе расхочӗсем

НЬЮ-ЙОРК, июнӗн 6-мӗш. (ТАСС). Правительство пӗлтерӗвӗсем тӑрӑх, США-н государство расхочӗсем, июнӗн 30-мӗшӗнче вӗҫленекен ҫулталӑкӑн малтанхи вунпӗр уйӑх хушшинчи расходсем, 11 миллиард та 229 миллион доллар шутланнӑ, иртнӗ ҫулта ҫав вӑхӑт хушшинче 8.596 миллион доллар пулнӑ. Ҫар енӗпе пулнӑ расходсем 1.406 миллион доллартан 5.240 миллион доллара ҫити ӳснӗ. Государство парӑмӗсем 47.721 миллион доллар шутланаҫҫӗ, иртнӗ ҫулти июнь уйӑхӗн пуҫламӗшӗнче 42.808 миллион доллар пулнӑ.

КӖСКЕН

- Гибралтартан транспорт судни ишсе тухнӑ. Ҫак судно ҫинче урӑх ҫӗре куҫарса каякан 1500 ҫын ларса пыраҫҫӗ. Гибралтара Англин тинӗсҫар вӑйӗсемпе сывлӑшри вӑйӗсен подкреплениийӗсем пыраҫҫӗ.
- Кипр утравӗ ҫинчи англичансен нумай хӗрарӑмӗсемпе ачисене Кӑнтӑр Африкӑна куҫарса кайнӑ. Кипр ҫинчи граждӑнла халӑх утравӑн шалти районӗсене куҫса каять.
- Англин Палестинӑри войскисен командующийӗпе генерал Вильсонпа калаҫусем ирттерме де Голль генерал Палестинӑна пынӑ.
- США ҫар министерстви Филиппины утравӗсемпе Гавай утравӗсем ҫине нумай летчиксем ярать. Ҫывӑх вӑхӑтрах авиацин 116 офицерӗ Америкӑри Пӗрлешӳллӗ Штатсен Лӑпкӑ океанри базисем ҫине тухса каяҫҫӗ.
- США-ра хурҫӑ шӑратакан промышленноҫӑн мощноҫӗ ҫак ҫул вӗҫленнӗ тӗле ҫулталӑкне 91 миллион тоннӑран иртет. Ку вӑл ҫак ҫулта кирлӗ пулнинчен 1.400 пин тонна сахалрах тата ҫитес ҫулта кирлӗ пулнинчен 6.400 пин тонна сахалрах шутланать. Оборона комитечӗн руководителӗсем автомобиль тата промышленноҫӑн граждӑнла ытти отраҫлисем валли листаллӑ тата полосаллӑ хурҫӑ туса кӑларассине чакарма шутлаҫҫӗ, ҫакна судостроительнӑй тата ҫар промышленноҫӗ валли хурҫӑ кӑларассине ӳстерес шутпа тӑваҫҫӗ.
- «Форд мотор» компанийӗ Голланди Индийӗ валли разведка тумалли пысӑк мар автомобильсем туса хатӗрлеме заказ илнӗ.

Июнӗн 15-мӗшӗнче кросс пуҫланать

ВКП(б) Обкомӗнче

Республикӑра профсоюзпа комсомол кросне ертсе пыма тата ӑна ирттерме ВКП(б) Обкомӗ ҫакӑн пек составпа штаб туса ҫирӗплетнӗ: Пароятников — председатель, Водоватов (учительсен союзӗн обкомӗ) — председатель заместителӗ, членсем — Енчиков (ВКП(б) Обкомӗ), Прокофьев (физкультура ӗҫӗсен комитечӗ), Павлов (Осоавиахимӑн Центральный Совечӗ), Студенецкий («Красная Чувашия»), Гаев (Наркомздрав).

Профсоюзпа комсомол кросне ирттерес тӗлӗшпе ӗҫлекен штабра

Республикӑри штаб профсоюзпа комсомол кросне хатӗрленес тата ирттерес ӗҫсен ыйтӑвӗсене сӳтсе-явнӑ.

Кроса хатӗрленес ӗҫре тренировка начар пулнине паллӑ туса, штаб профсоюз, комсомол тата физкультура организацийӗсем умне ҫакӑн пек задача лартнӑ: тренировка ӗҫне лайӑхлатас тӗлӗшпе кӗске вӑхӑтрах мерӑсем йышӑнмалла тата кросӑн кашни участникӗ кирлӗ чухлӗ тренировкӑра пулса хатӗрленмелле.

Кросс ирттерес ӗҫре районсене пулӑшу пама, штаб районсенче кроса хатӗрленме тата ӑна ирттерме Шупашкар хулинчи чи лайӑх физкультурниксене районсене яма йышӑннӑ.

Штаб профсоюз, комсомол тата физкультура организацисен руководителӗсемпе канашлу ирттерме, кроса хатӗрленес тата ӑна ирттерес ӗҫ мӗнле пыни ҫинчен районсен радиоперекличкине ирттерме решени йышӑннӑ.

Кросӑн пӗрремӗш кунӗ июнӗн 15-мӗш пулать.

Республикӑри штаб.

Ҫамрӑксем—профсоюзпа комсомол кросӗн старчӗ ҫине!

(ВЛКСМ Центральный Комитечӗн секретарӗпе Г. П. Громов юлташпа калаҫни)

ВЦСПС тата ВЛКСМ Центральный Комитечӗ июнӗн 15-мӗшпе 30-мӗш хушшинче профсоюзпа комсомол кросне ирттересси ҫинчен постановлени йышӑннӑ. Ҫак кросс кӑҫал ҫуллахи массӑллӑ спортӑн питех те пысӑк событийӗ пулса тӑрать. Кросс физкультурӑпа спорта татах та ытларах вӑйлатма, ГТО комплексӗн нормисене массӑллӑ йӗркепе пама пулӑшмалла. Кросс профсоюз, комсомол тата физкультура организацийӗсем ӗҫсыннисене чӑтӑмлӑ, правур, хӑюллӑ та паттӑр пулма вӗрентсе воспитани парас тӗлӗшпе мӗнле ӗҫленине тӗрӗслемелли смотр пулса тӑрать.

Профсоюзпа комсомол кросне рабочисемпе служащисем, колхозниксем, учебнӑй заведенисенче вӗренекен студентсем, вӑтам шкулсенче, ремесленнӑй училищӗсемпе чугунҫул училищисенче вӗренекенсем хутшӑнма пултараҫҫӗ.

Яшӑсен 1000 метрлӑ дистанцине 3 минута та 45 секунда хушшинче чупса тухмалла пулать. Хӗрачасен 500 метрлӑ дистанцине чупса тухас тӗлӗшпе ӑмӑртмалла пулать. Ҫак дистанцине вӗсен 2 минута та 05 секунда хушшинче чупса тухмалла. Арҫынсемпе хӗрарӑмсем тикӗсмар вырӑнти 500, 1000 тата 3000 метрлӑ дистанцисене чупса тухмалла. Массӑллӑ ӑмӑрту стартне лайӑх хатӗрленнӗ, кирлӗ дистанцине ӑнӑҫлӑн, сахалрах вӑхӑт ҫухатса чупса иртме пултаракан ҫынсем тухмалла.

Хальхи вӑхӑтра вырӑнсенче профсоюзпа комсомол кросне хатӗрленес ӗҫ анлӑн сарӑлса кайнӑ.

Вырӑнсенче кроса хатӗрленес тата ирттерес ӗҫшӗн комсомол организацийӗсемпе физкультурӑпа спорт ӗҫӗсен комитечӗсем ҫине пысӑк ответлӑх тивет. Вӗсем ҫамрӑксене кросс валли хатӗрлес ӗҫе тӗрӗс организацилес тӗлӗшпе физкультурниксен коллективӗсене пулӑшу пама, кросс пуҫланас умӗн дистанцисене тӗрӗс виҫсе хатӗрленине асӑрхаса пыма, ӑмӑрту кунӗсенче кросӑн мӗнпур базисенче судьясен аппарачӗ тӗрӗс те оперативлӑ ӗҫлемелле тума тивӗҫлӗ.

Кроса хатӗрленес тата ирттерес ӗҫе ячӗшӗн кӑна организацилемелле мар, ҫак массӑллӑ ӑмӑртун мӗнпур участникӗсем совет физкультурникӗсен ретне ҫирӗппӗн пӗрлешчӗр, хӑйсен сывлӑхӗпе ӳт-пӳне ҫирӗплетес тӗлӗшпе тӑтӑшах ҫине тӑрса ӗҫлеме пуҫлаччӗр тесе тӑрӑшмалла.

Хуларипе ялти миллионшар ҫӗнӗ яшӑсемпе хӗрачасене физкультура движенине явӑҫтарасси, социализм ҫӗршывӗн паттӑр, чӑтӑмлӑ, вӑйлӑ, правур тата хӑюллӑ воинӗсене пӑхса ӳстересси — ҫакӑн пек ӗнтӗ комсомолӑн Центральный Комитечӗпе ВЦСПС лартнӑ тӗллев, профсоюзпа комсомолӑн массӑллӑ кросне организациленӗ чух лартнӑ задача.

Июнӗн 5-мӗш. (ТАСС).

Физкультура организацисен ӑмӑртӑвӗ

«Спартак» физкультура обществин Чӑваш республикинчи Совечӗ, социализмлӑ ӑмӑртӑва хутшӑнса, «Большевик» физкультура обществин Чӑваш республикинчи Совечӗпе ӑмӑрту договорӗ тунӑ. Ӑмӑртун тӗп условийӗсем тӑрӑх «Спартак» обществи 1941 ҫулта ҫаксене пурнӑҫа кӗртсе пыма обязательство илнӗ:

Районсенчи, ялсенчи физкультура коллективӗсенче физкультурӑпа оборона ӗҫӗсене лайӑх туса пырас шутпа пур коллективсене те социализмлӑ ӑмӑртӑва хутшӑнтармалла. Физкультура ӗҫӗсемпе мала тухакан коллектива валли общество Совечӗн куҫса ҫӳрекен Хӗрлӗ ялавӗ пулать.

Общество членӗсене политикӑллӑ воспитани парас шутпа коллективсенче, секцисенче, командӑсенче лекцисем, калаҫусем, докладсем туса ирттермелле. Общество членӗсене-призывниксене ГТО значокӗсем илме нормӑсем партарса хатӗрлемелле. 1941 ҫулта пӗтӗмпе значкистсем—1170 ҫын хатӗрлеме палӑртнӑ. Шефа илнӗ шкулсенче «Юный спартаковец» ятлӑ физкультура коллективӗсем организацилесе, унта 1000 ача таран явӑҫтармалла.

Тӗрлӗрен спорт вӑййисене (гимнастика, ҫӑмӑл атлетика, шывра ишесси, йӗлтӗр, коньки, хоккей, футбол, волейбол, пӑшал пересси, шахмат т. ыт. те) вӗрентме тӗрлӗрен секцисем организацилеҫҫӗ. Вӑл секцисене мӗнпурӗ 6 пин ҫын ытла явӑҫтармалла.

1941 ҫулта ялсенче спортивнӑй стадионсем виҫӗ ҫӗрте тума палӑртнӑ. Ҫавнашкалах тата промысла артелӗсем пур ялсенче 30 ҫӗрте спортплощадкӑсем организацилеҫҫӗ. Хӗлле валли кашни коллективрах йӗлтӗр станцийӗсем тума палӑртнӑ.

М. В.

Заказ Заказчикович Заказчик

ФЕЛЬЕТОН

Пӗр грамотейӑн чеелӗхӗ ҫинчен ҫакӑн пек калаҫа кӑтартаҫҫӗ: грамотей грамматикӑран хытӑ хӑранӑ имӗш, анчах, хӑранинчен ытларах, вӑл грамматика ҫине питӗ мӑнкӑмӑллӑн пӑхнӑ. Унпа паллашма, ӑна вӗренме тӑрӑшман. «Мӗн вӑл грамматика? Халӗ унтан кирлӗрех ӗҫсем те пур. Грамматикӑна эпир пӗрре ларсах ҫӗнтерме пултаратпӑр». Ҫапла шухӑшланӑ ҫав грамотей.

Пӗррехинче унӑн темӗнле ҫыру ҫырмалла пулнӑ. Вӑл ҫапла ҫырнӑ: «Сӳпӗлтисем вӗсем эпир каланине пуҫа чикмеҫҫӗ вӗсем хыт ҫамкаллӑ ҫынсем»... Ҫак сӑмахсемпе грамотей хӑйӗн юлташне тӗртсе илесшӗн пулнӑ. Вӑл ҫапла шутланӑ: «Сӳпӗлтисем вӗсем эпир каланине итлемеҫҫӗ, иккен — хыт ҫамкаллӑ ҫынсем». Анчах вӑл паллӑсене лартма пӗлмен. Ҫавӑнпа та хӑйӗн сӑмахӗсене ҫырса пӗтернӗ хыҫҫӑн, ҫыру вӗҫӗнче вӑл хӳреллӗ пӑнчӑсем, пӑнчӑсем, ыйту паллисем, кӑшкӑру паллисем, тиресем т. ыт. те умлӑ-хыҫлӑ купипех ҫырса тултарнӑ та, команда панӑ: «Эй, мӗнпур паллӑсем, ҫак ҫырура халех хӑвӑрӑн вырӑнусене йышӑнӑр», тенӗ. Вара ҫав паллӑсем, хӑйсен вырӑнӗсене шыраса, ҫыру йӗркисем тӑрӑх чупма пуҫланӑ. Анчах, пӗр-пӗринпе пӑтраштса кайса, кашниех малтан тӗл пулнӑ пушӑ вырӑнсене йышӑнма пуҫланӑ. «Сӳпӗлтисем вӗсем» хыҫӗнчи пушӑ вырӑна пӗр тире кӗрсе ларнӑ, иккӗмӗш «вӗсем» хыҫне тата «эпир» хыҫне хӳреллӗ пӑнчӑсем пырса ларнӑ, ытти паллисем вара вырӑнсӑрах тӑрса юлнӑ та каллех ҫыру вӗҫне пынӑ. Грамотейӑн ҫырӑвӗ вара ҫапла вуланнӑ: «Сӳпӗлтисем вӗсем — эпир, каланине пуҫа чикмеҫҫӗ вӗсем, хыт ҫамкаллӑ ҫынсем»... Ҫапла вара грамотей хӑех сӳпӗлти пулса тӑнӑ.

Хӑвӑрах куратӑр, грамматика уксахланӑ чухне ӗҫсем пачах урӑхла ҫавӑрӑнса тухаҫҫӗ. Ҫапах та грамматика уксахлани — ура уксахлани мар-ха, вӑл ыратмасть. Ҫавӑнпа та хӑшпӗр юлташсем хӑйсен грамматикине тӳрлетессишӗн питех тӑрӑшмаҫҫӗ.

Сӑмахран, Куславкка райсовет исполкомӗн секретарӗ Соловьев юлташ ҫырать:

«...телефонограмма (?) переданная земельным отделом 22 апреля сего года по вопросу приобретения запасных частей к сеялкам (?) передана правильно (?) и принимающий телефонограмму в Дятлинском сельсовете тов. Мотов не (?) правильно записал телефонограмму и внес путаницу в тексте передаваемой телефонограммы».

Паллах ӗнтӗ, Соловьев юлташ хӳреллӗ пӑнчӑсене команда пама маннӑ пулнӑ, ҫавӑнпа вӗсем хӑйсен вырӑнӗсене йышӑнман, ҫыру вӗҫӗнчех тӑрса юлнӑ. Кунсӑр пуҫне тата «Переданная... передана» тенине, пӗр тупилеврек тӑватӑ хут «телефонограмма» тенине шута илсен, Соловьев юлташӑн грамматики уксахланине уҫҫӑнах курма пулать.

Анчах Соловьев юлташ хӑйӗн грамматикине кӑштах эмеллет пулма кирлӗ. Йӗпреҫ райсовет исполкомӗн секретарӗ Леонтьев юлташ вара вӑл тӗлӗшпе пачах ӗҫлемест. Унӑн грамматики икӗ урипех уксахлать, ҫавӑнпа унӑн шухӑшне те пачах ӑнланма ҫук. Акӑ мӗнле ҫырать вӑл:

«Исполком... сообщает Вам о результатах проверки о недостаточных в сапожной мастерской артели «1 май» находящихся в пос. Буинске...

...Мастерская сдана Заказ Заказчику по ее выполнению, после а также при приеме работ жалоб и претензий не было заявлено. В данное время мастерская передана артель «Красный Строитель» промсоюз».

Чӑнах та ӗнтӗ, ку ҫыру ӑшне кӗрсе кайсан, вӑкӑр та хӑйӗн мӑйракине хуҫса тухӗ. «Сапожнӑй мастерскойра» мӗн ҫитмест-ши? Буинскра мӗн пур-ши: е артель-ши, е «недостаточных»-ши? Май уйӑхӗ ҫулталӑкра миҫе килет-ши? Кунта Леонтьев юлташ «недостатках», «находящейся», «1 мая» тесе ҫырасшӑн пулнӑ пулас, анчах грамматика чӑрмантарнӑ. Ҫапах та ҫырӑва малалла вулар. Унта «мастерская сдана Заказ Заказчику» тесе ҫырнӑ. Кӑна ӗнтӗ ӑнланма пулать-ха: мастерскоя Заказ Заказчик ятлӑ ҫынна панӑ, тейӗпӗр. Пысӑк саспаллисемпе ҫырни ҫавна пӗлтерет пулма кирлӗ. Кунта «претензи» пулма пултараймасть. Анчах та: «В данное время мастерская передана артель «Красный Строитель» промсоюз» тенине мӗнле ӑнланас-ха? Кама мӗн панӑ-ши кунта? Мастерскойне артель илнӗ-ши, е мастерской артеле илнӗ-ши, е тата вӗсене иккӗшне те промсоюз илнӗ-ши?

Леонтьев юлташсӑр пуҫне, ҫак ыйту ҫине никам та ответ параймӗ, тесе шутлас пулать. Анчах Леонтьев юлташ хӑй те Заказ Заказчикович Заказчик юлташ пулӑшмасӑр ответлеймӗ.

Ҫапла вӑл—грамматика уксахланӑ чухне.

В. МЕМФИС.

Физкультурниксен кунӗ ячӗпе ирттерекен спартакиада

«Спартак» обществин Центральнӑй Совечӗ физкультурниксен кунӗ ячӗпе спортӑн ҫуллахи енӗсемпе пӗтӗм Союзри заочнӑй спартакиадӑна ирттерет. Вӑл спартакиадӑна физкультура коллективӗсем вырӑнтах, июнӗн 25-мӗшпе июлӗн 15-мӗш кунӗсем хушшинче ирттереҫҫӗ.

Спартакиада программине спортӑн чылай енӗсене кӗртнӗ. Унта ҫӑмӑл атлетика, гимнастика, шывра ишесси, пӑшал пересси, ҫуран походсем тата ытти спорт вӑййисем те кӗреҫҫӗ. Программӑра спортӑн нумай енӗсем пулни физкультурниксене пур енчен те вӗрентсе хатӗрлеме май парать. Спорт секцийӗсен ӗҫне лайӑхлатма, физкультура ӗҫне ӗҫсыннисене ытларах явӑҫтарма пулӑшать. Ҫавӑн пекех физкультурниксен мастерлӑхне ӳстерес ҫӗрте те паллӑ вырӑн йышӑнса тӑрать. Спартакиада вӑхӑтӗнче ГТО комплексӗн нормисене парас ӗҫе анлӑн сарса пымалла.

Спартакиадӑна мӗнле ирттернине тӗплӗнтерех хаклас майпа вырӑнти коллективсене вӗсен вӑйне кура икӗ группӑна уйӑраҫҫӗ. Пӗрремӗш группӑна ҫулталӑк хушшинче ГТО значкисчӗсене 15 ҫын хатӗрлеме задани панӑ коллективсем, иккӗмӗш группӑна 15 ҫынтан ытларах хатӗрлеме задани илнӗ коллективсем кӗреҫҫӗ.

Спартакиадӑра хӑш коллектив малти вырӑна тухнине кашни группа тӑрӑх уйрӑмах палӑртаҫҫӗ. Коллективсен ӗҫне хакланӑ чухне спартакиадӑна миҫе ҫын хутшӑннине, ГТО значокӗсен нормисене миҫе ҫын панине тата пахалӑх енчен мӗнле ҫитӗнӳсем тунине шута илеҫҫӗ. Спартакиадӑн уйрӑм енӗпе малти вырӑна тухнӑ физкультурниксене тата лайӑх ӗҫленӗ коллективсене грамотӑсем тата премисем парса наградӑлаҫҫӗ.

Г. ИВАНОВ.

Чугунҫул транспортне—социализмлӑ пулӑшу

ҪӖРПУ, июнӗн 7-мӗш. (**Телефон тӑрӑх**). Енер чугунҫул ҫывӑхӗнчи колхозсен тата ялсовет председателӗсен канашлӑвӗ пулса иртрӗ. Канашлу Шупашкар районӗнчи колхозсен паха пуҫарӑвӗ ҫинчен — чугунҫул транспортне социализмлӑ пулӑшу парасси ҫинчен сӳтсе-яврӗ.

Ҫӗрпӳ районӗнчи колхозниксем ҫак пуҫарӑва ырлаҫҫӗ. Вӗсем район тӑрӑх 32 километр тӑршшӗ тӑсӑлса выртакан чугунҫула лайӑх тытса усрама пулаҫҫӗ.

— Эпир хамӑрӑн социализмлӑ транспорта кӑтартуллӑ йӗркелӗхре тытса тӑма тивӗҫ, — тет Анатри Кипекҫе ялсовет исполкомӗн председателӗ Скворцов юлташ. — Вӑл пирӗн ҫул, хамӑр вӑйпа тунӑ.

Паян пур колхозсенче те чугунҫул ҫине ӗҫлеме массӑллӑн тухаҫҫӗ.

(Хамӑр корр.).

Библиотека ӗҫӗ лайӑхланать

Ӗҫсыннисене коммунистла воспитани парас ӗҫре клубсемпе вулав ҫурчӗсем тата библиотекӑсем пысӑк вырӑн йышӑнса тӑни пуриншӗн те паллӑ. Вӗсем хуласенчи, предприятисемпе учрежденисенчи тата колхозлӑ ялти культурӑллӑ вучахсем пулса тӑраҫҫӗ.

Вӑрнар поселокӗнчи библиотека районри пуян библиотекӑсенчен пӗри. Кунта 9646 кӗнеке шутланать, библиотека 41 экземпляр тӗрлӗрен хаҫат-журналсем илсе тӑрать.

Вуламалли зал аслӑ, илемлӗ, таса. Кунта кашни кун 50—60 ҫынтан кая мар пуҫтарӑнаҫҫӗ. Библиотекӑран кӗнекесем илсе вулакансен йышӗ те ӳссе пырать. Халӗ кӗнеке илсе вулакансем 580 ҫынтан иртеҫҫӗ.

Районри библиотекӑн колхозсенче икӗ библиотека ӗҫлет. Ҫав библиотекӑсенче те вулакансен йышӗ пысӑк. Акӑ, Кӗҫӗн Кипекри библиотекӑра кӗнеке илсе вулакансем 360 ҫын, Кольцовкӑра—180 ҫын шутланаҫҫӗ.

Я. ПЕТРОВ.

Оркестр Шупашкарта пулчӗ

Июнӗн 4-мӗшӗнче Шупашкарта Чӑвашсен Государство Академи театрӗнче СССР халӑх музыка инструменчӗсен государство оркестрӗ хӑйӗн концертне пачӗ.

Шупашкар халӑхӗ, оркестр килес хыпара тахҫантанпах илтнӗскер, унӑн выступленине ӑшӑ кӑмӑлпа кӗтсе йышӑнчӗ. Оркестра итлекенсем уйрӑмӑнах «Ревета стогне Днипр широкий» сюжетлӑ кӗвве тӑвӑллӑн алӑ ҫупса чысларӗҫ.

ССР Союзӗнчи Государство Пысӑк Академи театрӗн солисчӗ П. Т. Киричев юрларӗ. «Эй, ухнем» юрра итлекенсене кӑмӑла каймалла юрларӗ. Ҫавӑн пекех Мускаври Государство филармонийӗн солистки А. П. Выстрева тухса лайӑх юрланине те халӑх тӑвӑллӑн алӑ ҫупса паллӑ турӗ.

Совет Союзӗн столицинчен — хӗрлӗ Мускавран государство оркестрӗ Шупашкара килни хула халӑхӗшӗн пысӑк савӑнӑҫ пулчӗ.

Оркестрӑн выступленийӗсене радиопа та панӑ.

Н. МИТТА.

Вут-кӑвартан сыхланмалла

ЭЛӖК. Вут-кӑвартан сыхланассине кирлӗ пек организацилемен пирки ҫуллахи вӑхӑтра пушарсем тухса пысӑк сиен кӳреҫҫӗ. Ҫавӑнпа та ялсенче хурал тӑрассине йӗркелемелле, ҫуртсем ҫывӑхне каткасемпе шыв лартмалла, урам хушшине, килҫурт таврашне ҫӳп-ҫапсенчен тасатмалла, кӑмака мӑрьисене юсавлӑ тытмалла.

Самушкӑри «Красная Сорма» колхозра пушартан сыхланас ӗҫе лайӑх йӗркеленӗ. Колхозри пушар дружинин пушар сӳнтермелли хатӗрсем ҫителӗклӗ тата юсавлӑ.

Охверкӑри «Хӑват» колхозра пушартан сыхланас ӗҫ мӗнлине тӗрӗслесе тухнӑ. Сакӑр колхозникӑн кӑмака трубисем шанчӑксӑр пулнӑ, вӗсене ҫийӗнчех юсаттарнӑ. Колхозниксем пӳртсем умне каткасемпе шывсем лартнӑ.

«Маяк» тата Молотов ячӗпе тӑракан колхозсенче вара пушартан сыхланас ӗҫ питех те начар. Фермӑсем тата обществӑллӑ ҫуртсем таврашӗнче таса мар, улӑмсене ҫӳп-ҫапсенчен тасатман.

Н. ДИМИТРИЕВ.

Пахча-ҫимӗҫсем лартаҫҫӗ

ОКТЯБРЬСКИ. «Комсомолец» колхоз Енӗш шыв хӗрринче кашни ҫулах пахча-ҫимӗҫсем лартса тӑвать. Иртнӗ ҫура тӗрлӗрен пахча-ҫимӗҫсем 3 гектар ҫинче акса турӗ. Уйрӑмӑнах хӑяр, выльӑх кӑшманӗ, купӑста туса илес тӗлӗшпе начар мар ӗҫлерӗҫ. Гектартан вӑтам шутпа 243 центнер хӑяр пухса кӗнӗ. Хӑяра сутса чылай тупӑш илнӗ, ӗҫкунӗсем тӑрӑх колхозниксене валеҫнӗ. Кӑҫал, пахча-ҫимӗҫ пысӑк тупӑш панине шута илсе, пысӑкрах ӗҫсем тума шутларӗҫ. Пахча-ҫимӗҫсене 5,50 гектар ҫине лартса тӑваҫҫӗ.

В. ИСАЕВ.

ПУЛНИ-ИРТНИСЕМ

Ишлей райҫӗрӗҫ пайӗн землеустроителӗ П. И. Ягушев Ишекри Сталин ячӗпе тӑракан колхоза пӗве тӑвас ыйтупа кайса, унта ӗҫме тапратнӑ. Пӗрре ҫапла, киле таврӑннӑ чухне, вӑл ҫур литр эрех илнӗ те, ӑна ҫул ҫинчех ӗҫсе ярса, «Красный стрелок» артелӗн картишне хӳме урлӑ каҫса кӗрсе алхасма пуҫланӑ.

Охранник Падюков ӑна, ӳсӗрскере, картишӗнчен ҫавӑтса кӑларса янӑ чухне, Ягушев хулиганла ӗҫсем тума тытӑннӑ: тимӗр сенӗкпе кантӑксене ватса пӗтернӗ, охранникӑн пӳрнине ҫыртса амантнӑ, ҫынсене намӑс сӑмахсемпе хӑртнӑ.

Ҫакӑн пек хӑтланнӑшӑн, Ягушева СССР Верховный Совет Президиумӗн 1940 ҫулти августӑн 10-мӗшӗнчи Указӗ тӑрӑх тивӗҫлӗ ответ тыттарнӑ.

Ответлӑ редактор В. Я. ЯКОВЛЕВ.

ВНИМАНИЮ ГРАЖДАН!

В УНИВЕРМАГЕ № 4 ЧЕБТОРГА
(по улице Карла Маркса)

ИМЕЮТСЯ В БОЛЬШОМ ВЫБОРЕ И АССОРТИМЕНТЕ
галантерейные товары, ювелирные изделия, игрушки детские мягкие—изделия Московской промкооперации.

МАГАЗИН ИМЕЕТ В ЛЮБОМ КОЛИЧЕСТВЕ
радио-фото-товары, ПОРТРЕТЫ ВОЖДЕЙ.

Домохозяйки имеют возможность приобрести дубовые бочки и кадки разных размеров, умывальники и другие хозтовары.

В МАГАЗИН ПОСТУПИЛИ:
письменные и канцелярские столы, шкафы, стулья, гардеробы, комоды, диваны, зеркала и никелированные КРОВАТИ московских изделий.

Вновь поступили к сезону:
ГОЛОВНЫЕ УБОРЫ:
кепи, фуражки разных фасонов, панамы и соломенные брили.

По желанию покупателей, громоздкие вещи могут быть доставлены на дом покупателя.

2—2 ДИРЕКЦИЯ.

К началу учебного года Государственным Издательством Чуваш. АССР выпущены в свет и поступили в продажу во все магазины и киоски КОГИЗ'а и потребительской кооперации

СТАБИЛЬНЫЕ УЧЕБНИКИ и УЧЕБНЫЕ ПОСОБИЯ:

		Цена
Всесвятский—	Ботаника для 5—6 кл.	1—55
Кабанов—	Анатомия и физиология человека	1—75
Кореньков—	Учебник русского языка для 3 кл.	1—80
Лисков—	Песни и игры для дошкольников	3—80
Отачкин А.С.—	Книга для чтения по родн. яз., ч. I, для 1 класса	—70
Отачкин А.С.—	Книга для чтения по родн. яз. для школ малограмотных	1—40
Попова Н. С.—	Сборник арифметических задач и упражнений, ч. I, для 1 кл.	—60
Попова Н. С.—	Сборник арифметических задач и упражнений, ч. II, для 2 кл.	—60
Трофимов—	Букварь для 1 класса начальных школ	—70
Трофимов—	Букварь для взрослых	—70
Трофимов и Сироткин—	Сочинение по картинкам (методическое указание к картинкам по развитию речи)	—60
Трофимов и Сироткин—	Картинки по развитию речи (для сочинений)	4—50
Трофимов и Сироткин—	Книга для чтения по русской литературе ч. I, для 5. кл.	2—90
Тетюрев—	Естествознание ч. II, для 4 кл.	—85
Цузмер—	Зоология, для 6—7 кл.	2—55
Шумилов—	Хрестоматия по чувашской литературе, для 9 класса	4—75
Ягунов—	Грамматика чувашского языка ч. I, для 1 класса	—45
—	Программа для начальных школ (чувашск. язык)	—50

Требуйте учебники и пособия во всех магазинах КОГИЗ'а и системы потребкооперации (райкультмагах и сельпо).

При отсутствии учебников в магазинах, заказы направляйте непосредственно Госиздату Чуваш. АССР по адресу: г. Чебоксары, Дом Печати, 4 этаж.

Госиздат ЧАССР.

2—1

РЕДАКЦИ АДРЕСӖ: г. Чебоксары, ул. Володарского, 5, Дом печати. ТЕЛЕФОНСЕМ: редакторӑн — 0—67, редактор заместителӗн — 3—97, редакци секретарӗн — 4—40, пропаганда пайӗн — 4—97, парти пурнӑҫ пайӗн — 7—97, экономика пайӗн — 0—88, ҫырусемпе рабселькорсен пайӗн — 2—30, «Ӗҫхӗрарӑмӗ» тата «Хатӗр пул» журналсен — 6—23, «Ленин ҫулӗпе» журналӑн — 0—85, издательство конторин—0—23.

НТ 3080. Гор. Чебоксары, типография № 1 Управления издательств и полиграфии при СНК ЧАССР, Заказ № 293. Ф. б. 58 _84 п. л.